

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

KRAJOWY ZARZĄD
GOSPODARKI WODNEJ

**PROJEKT POLITYKI WODNEJ PAŃSTWA DO ROKU 2030
(Z UWZGLĘDNIENIEM ETAPU 2016)**

KRAJOWY ZARZĄD GOSPODARKI WODNEJ

2010

Niniejszy projekt „ Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)” został przygotowany przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej na podstawie opracowania pt. „Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)”, interdyscyplinarnego zespołu ekspertów powołanego przez PROEKO CDM Sp. z o.o.

Spis treści

LISTA SKRÓTÓW WYKORZYSTANYCH W DOKUMENCIE	5
I STRESZCZENIE	6
II WPROWADZENIE	13
II.1 Przedmiot projektu PWP	13
II.2 Horyzont czasowy	13
II.3 Obecna organizacja gospodarki wodnej w Polsce.....	14
II.4 Uwarunkowania formalno-prawne dokumentu oraz powiązania z innymi dokumentami strategicznymi.....	15
I.4.1 Międzynarodowe uwarunkowania gospodarowania wodami Polski	15
I.4.2 Uwarunkowania krajowe	19
III IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW GOSPODARKI WODNEJ DLA PWP.....	22
III.1 W zakresie stanu zasobów wodnych oraz ekosystemów wodnych i od wody zależnych.....	22
III.2 W zakresie zaspokajania potrzeb wodnych ludności i gospodarki	23
III.3 W zakresie zagrożenia i stanu zabezpieczenia przed powodzią i suszą	24
III.4 W zakresie organizacyjno - prawnym	24
III.5 W zakresie finansowania.....	26
IV CELE STRATEGICZNE GOSPODARKI WODNEJ - PERSPEKTYWA 2030.....	26
V PERSPEKTYWY I EFEKTY GOSPODARKI WODNEJ DO 2030 ROKU Z UWZGLĘDNIENIEM ETAPU 2016	30
IV.1 Procesy społeczno-gospodarcze.....	30
IV.2 Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2016	38
IV.3 Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2030	39
IV.4 Ograniczenie ryzyka powodziowego w perspektywie 2016	40
IV.5 Efekty osiągnięte w gospodarce wodnej w perspektywie 2030 r.	41
IV.6 Uwarunkowania realizacji celów strategicznych gospodarki wodnej.....	43
VI REFORMA GOSPODARKI WODNEJ.....	45
V.1 Uzasadnienie konieczności reformy	45

V.2	Założenia generalne reformy	46
VII	WDROŻENIE PWP	47
VI.1	Założenia	47
VI.2	Ramowy plan wdrożenia PWP	47
VI.2.1	Plan wdrożenia dyrektyw	47
VI.2.2	Plan wdrożenia reformy gospodarki wodnej	49
VI.2.3	Pozostałe działania priorytetowe	49
VI.2.4	Wskaźniki realizacji PWP	58
VI.2.5	Ramy finansowe PWP	58
VI.2.6	Zagrożenia i kontrola wdrożenia PWP	59
VIII	ZAŁĄCZNIKI	60

Lista skrótów wykorzystanych w dokumencie

DP – Dyrektywa Powodziowa
EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
FS - Fundusz Spójności
EWG – Europejska Wspólnota Gospodarcza
FAO – Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
HELCOM – Komisja Helsińska
IMGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
IMUZ – Instytut Melioracji i Użytków Zielonych (obecnie Instytut Techniczno-Przyrodniczy)
IOŚ – Instytut Ochrony Środowiska
IWRM – zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi
IT – technologia informacyjna
JCW – jednolite części wód
JCWpd – jednolite części wód podziemnych
KE – Komisja Europejska
KPOŚK – „Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych”
KW – kataster wodny
KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
MEW – małe elektrownie wodne
MSWiA – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MŚ – Ministerstwo Środowiska
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PWP – Polityka wodna państwa
OOŚ – ocena oddziaływania na środowisko
PEP – Polityka ekologiczna państwa
PIG – Państwowy Instytut Geologiczny
PKB – produkt krajowy brutto
PO Infrastruktura i Środowisko – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PROW – Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSH – państwowa służba hydrogeologiczna
PSHM – państwowa służba hydrologiczno - meteorologiczna
RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna
RM – równoważny mieszkaniec
RLM – równoważna liczba mieszkańców
RPO – Regionalny Program Operacyjny
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SCWP – scalone części wód powierzchniowych
SIGW – System Informacyjny Gospodarowania Wodami (kataster wodny)
UE – Unia Europejska
WE – Wspólnota Europejska
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

I Streszczenie

Uwzględniając aktualną politykę Rządu RP dotyczącą opracowywania dokumentów planistycznych, na wniosek KZGW, decyzją MŚ zmieniono nazwę projektu dokumentu z Narodowej Strategii Gospodarki Wodnej 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) na Politykę wodną państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016).

Celem nadrzędnym projektu Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych.

PWP określa podstawowe kierunki reformy umożliwiającej skuteczniejsze realizowanie powyższych zadań/celów oraz wdrażanie dyrektyw Unii Europejskiej, a także realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarowaniem zasobami wodnymi w Polsce. Cel ten ma być osiągnięty przez zbudowanie sprawnie działającego zintegrowanego systemu gospodarowania wodami wykorzystującego nowoczesne mechanizmy prawne, instrumenty ekonomiczne, konsultacje społeczne i podstawy naukowe.

Projekt Polityki wodnej państwa jest wieloletnim dokumentem strategicznym identyfikującym problemy uznane za najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. Wytycza priorytetowe kierunki, na których skoncentrowane będą działania państwa. Określa on zasady i warunki, do których wszyscy użytkownicy wód będą zobowiązani dostosować swoje działania i zamierzenia w gospodarowaniu wodami.

PWP 2030 uwzględnia okres do 2016 roku, co zgodne jest z obowiązującą średniookresową „Strategią Rozwoju Kraju” oraz „Polityką ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”. Horyzont czasowy 2030, dłuższy od średniookresowego, wynika ze zobowiązań międzynarodowych.

Cele projektu Polityki wodnej państwa

Jako cel nadrzędny projekt wskazuje „zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych”.

Cele strategiczne dla osiągnięcia nadrzędnego celu są następujące:

- Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów
- Zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę
- Zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki
- Ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz zapobieganie zwiększeniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych, jak i ograniczenie wystąpienia ich negatywnych skutków
- Reforma systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej

Cele strategiczne uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz ewentualne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

Wybrane zagadnienia dotyczące założeń generalnych proponowanej reformy gospodarki wodnej

Projekt PWP 2030 jest dokumentem nadrzędnym w stosunku do pozostałych dokumentów związanych z gospodarką wodną opracowywanych w kraju. Tworzy generalne ramy i wyznacza kierunki gospodarowania wodami w długim horyzoncie czasowym, które adresowane są nie tylko do sektora wodnego, ale również do innych sektorów: przemysłu, energetyki, żeglugi, rolnictwa, leśnictwa czy gospodarki komunalnej.

Projekt wskazuje na konieczność podniesienia rangi gospodarki wodnej w kontekście gospodarki narodowej, co umożliwi sprawne wdrożenie dyrektyw unijnych oraz skuteczne zrealizowanie celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. W tym celu niezbędna jest reforma obecnego systemu gospodarki wodnej.

Podstawowym założeniem reformy jest pełna realizacja zlewniowej polityki gospodarowania wodami, zgodnie z wymogami i standardami Unii Europejskiej, spełniającej kryteria funkcjonalności i bezpieczeństwa oraz zrównoważonego rozwoju.

Zarządzanie zasobami wodnymi

Jednym z głównych założeń reformy jest rozdzielenie kompetencji dotyczących zarządzania zasobami wodnymi od utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa należącym do gospodarki wodnej.

W przypadku zarządzania zasobami wodnymi, powinno ono być realizowane w układzie zlewniowym, przez rządową administrację wodną. Zarządzanie musi być oparte na planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym oraz warunkach korzystania z wód, przy jednoczesnym uwzględnieniu zasad i kryteriów ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych oraz innych uwarunkowań w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego, w tym użytkowania terenu oraz rozwoju infrastruktury.

Ponadto władza wodna ma spełniać funkcje koordynacyjne i kontrolne wszelkich działań inwestycyjnych jednostek zarządzających majątkiem Skarbu Państwa poprzez dystrybucję środków finansowych, za wyjątkiem majątku będącego w zarządzie urzędów morskich.

Zapisy projektu PWP sugerują także aby pozostawić w obszarze właściwości Prezesa KZGW kompetencje do uzgadniania, w części dotyczącej gospodarki wodnej, projektów programów priorytetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zapewni to wpływ Prezesa KZGW na dystrybucję środków finansowych, uzyskiwanych z opłat za korzystanie ze środowiska, przeznaczonych na gospodarkę wodną, w tym na inwestycje i utrzymanie majątku.

Utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa

W przypadku utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa konieczne jest ich zintegrowanie i realizowanie przez jednolite struktury organizacyjne.

Projekt PWP przedstawia trzy warianty w tym zakresie. Pierwszym jest wariant „samorządowy”, który proponuje aby dotychczasowe zadania dyrektorów RZGW, związane z zarządzaniem majątkiem Skarbu Państwa, zostały przekazane samorządom wojewódzkim i nastąpiło ich połączenie z zadaniami realizowanymi dotychczas w granicach

administracyjnego podziału kraju przez Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych.

Kolejną propozycją jest wariant „rządowy”, który zakłada, że cały majątek Skarbu Państwa dotyczący gospodarki wodnej oraz zadania utrzymania wód, będące obecnie w gestii RZGW i WZMiUW, zostaną powierzone nowym jednostkom organizacyjnym podległym Prezesowi KZGW, działającym w układzie podziału na regiony wodne oraz zlewnie.

Według wariantu „mieszanego”, na bazie dotychczasowych Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej utworzone zostaną dwa zarządy dorzecza: Odry i Wisły. Jednostkami terenowymi zarządów dorzecza będą regiony wodne zgodne z ustawą Prawo wodne. Zarządy dorzeczy będą odpowiedzialne za zarządzanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym. Wariant ten wymaga podniesienia rangi Prezesa KZGW jako organu właściwego w sprawach gospodarowania wodami, poprzez nadanie mu funkcji podsekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska lub też wyłączenie KZGW z podległości ministerstwa i przypisania tej instytucji bezpośrednio pod nadzór Prezesa Rady Ministrów. Odnośnie do majątku Skarbu Państwa, instytucją zarządzającą byłaby nowo utworzona instytucja gospodarki budżetowej podległa bezpośrednio Prezesowi KZGW z oddziałami terenowymi. Jednocześnie nie wyklucza się utworzenia dwóch jednostek, odpowiednio dla dorzecza Wisły i dorzecza Odry. W jej/ich gestii pozostałyby główne rzeki, drogi wodne, rzeki graniczne oraz zbiorniki wodne służące ochronie przeciwpowodziowej stanowiące własność Skarbu Państwa. Pozostałe, mniejsze rzeki oraz budowle hydrotechniczne przekazane byłyby samorządom wojewódzkim. Natomiast majątek położony w obszarze wód przybrzeżnych oraz morskich wód wewnętrznych i pasa technicznego wód morskich, w zakresie utrzymania wód i zarządzania majątkiem, będzie należał jak dotychczas do administracji rządowej – urzędów morskich.

System prawny

Proponowana reforma wymaga pełnej harmonizacji prawodawstwa polskiego z wymogami polityki wodnej Unii Europejskiej. Regulacje prawne muszą uwzględniać zasadę gospodarowania wodami w układzie zlewniowym, a jednocześnie integrować związane z wodą działania sektorowe i samorządowe oraz regionalne podejmowane w układzie administracyjnym kraju.

Prawo musi zapewniać, aby zasady polityki wodnej oraz związanych z nią aktów prawnych Unii Europejskiej docierały do wszystkich sektorów polskiej gospodarki, na równi z innymi politykami UE dotyczącymi bezpośrednio tych sektorów (np. polityką energetyczną czy też wspólnotową polityką rolną). Oznacza to konieczność rozwinięcia procedur współpracy międzyresortowej.

Prawo musi wyposażyć administrację wodną w instrumenty zapewniające możliwość kontroli i egzekucji wykonalności prawa, w celu właściwego wykorzystania zasobów wodnych. Jest to także istotne w przypadku transpozycji prawa unijnego do prawodawstwa polskiego nie tylko ze względów terminologicznych i językowych, ale również wobec częstej wieloznaczności dokumentów UE i konieczności ich interpretacji.

Instrumenty ekonomiczne systemu finansowania

Jednym z podstawowych narzędzi zarządzania w gospodarce wodnej – obok instrumentów prawnych i administracyjnych – powinny być instrumenty ekonomiczne. Konieczne jest opracowanie spójnego i komplementarnego zestawu instrumentów, w którym mechanizmy ekonomiczno-finansowe będą wspierać skuteczność narzędzi prawnych i przyczyniać się

do poprawy efektywności osiągania celów polityki wodnej, m.in. poprzez wpływ na kształtowanie się pożądaných zachowań użytkowników wód.

Kształtowanie nowych instrumentów ekonomicznych w zarządzaniu gospodarką wodną, poza już stosowanymi w obecnie obowiązującym, aczkolwiek nie w pełni egzekwowanym, systemie opłat za korzystanie z wód zasadami „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci”, powinno także w pełni uwzględniać zasadę „zwrotu kosztów za usługi wodne”. W projektowaniu i wdrażaniu tego systemu powinno się dążyć do internalizacji kosztów zewnętrznych powodowanych przez użytkowników wód, tzn. stworzenia mechanizmów (instrumentów), dzięki którym kosztami zewnętrznymi zostaną obciążeni ich sprawcy. Skuteczna realizacja powyższego postulatu wymaga tworzenia mechanizmów i procedur prawnych oraz standardów metodycznych, pozwalających na systemową analizę kosztów środowiskowych i zasobowych oraz analizę kosztów świadczenia usług wodnych, uwzględniającą konieczne nakłady inwestycyjne oraz koszty eksploatacyjne.

System instrumentów ekonomicznych powinien podlegać stałej ocenie pod względem skuteczności ekologicznej, efektywności ekonomicznej, sprawiedliwości społecznej (dystrybucja kosztów i korzyści) oraz organizacyjno-prawnych możliwości wdrożenia poszczególnych instrumentów. System ten powinien spełniać funkcję stymulacyjną oraz redystrybucyjną, a także informacyjną i fiskalną, dostarczając stałej zachęty do obniżania poziomu emitowanych zanieczyszczeń oraz kształtowania odpowiednich zachowań użytkowników wód. System powinien swoim oddziaływaniem obejmować wszystkie najistotniejsze obszary korzystania z zasobów wodnych.

System instrumentów ekonomicznych w zarządzaniu gospodarką wodną powinien obejmować opłaty i podatki za korzystanie z wód, mechanizmy ubezpieczeniowe, zachęty finansowe, sankcje finansowe i inne rozwiązania. Należy rozważyć możliwość stosowania instrumentów opartych na transakcjach rynkowych.

Obecny system opłat za korzystanie ze środowiska wodnego powinien zostać poddany ocenie efektywności i skuteczności, a następnie zweryfikowany. Podstawą weryfikacji, przy uwzględnieniu społecznych skutków zastosowania tego instrumentu, powinno być dążenie do skuteczniejszego ograniczenia presji na środowisko wodne głównie poprzez korektę rachunku kosztów we wszystkich rodzajach użytkowania wód (pobór wód, emisje zanieczyszczeń, ale także np. wykorzystanie do celów rolniczych, energetycznych, żeglugowych), jak również poprzez ocenę dotychczasowego poziomu stawek opłat za korzystanie z wód oraz systemu zwolnień z obowiązku ich ponoszenia.

Zachęty wspierające zachowania proekologiczne powinny być oparte na finansowym wsparciu działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, pozwalających na zrównoważone gospodarowanie wodami (poprawę stanu wód i ekosystemów od wody zależnych, ochronę ludzi i mienia przed zjawiskami ekstremalnymi oraz wdrażanie zasad nowoczesnego zarządzania zasobami wodnymi).

Sankcje finansowe powinny stanowić ten element systemu instrumentów ekonomicznych, który pozwoli na wyeliminowaniu zachowań polegających na nieprzestrzeganiu standardów środowiskowych oraz naruszaniu decyzji administracyjnych. System kar powinien być skuteczny, a więc powinien charakteryzować się surowością i nieuchronnością kary.

Dodatkowym elementem, pozwalającym na racjonalne i zrównoważone gospodarowanie wodami przy wszystkich planowanych działaniach, w szczególności działaniach inwestycyjnych, powinna być powszechność stosowania analiz ekonomicznych (obejmujących także społeczne efekty tych działań).

Zakres planu wdrożenia Polityki wodnej państwa do roku 2030

Zakres planu wdrożenia PWP obejmuje:

- działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem,
- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów PWP,
- inne działania priorytetowe do roku 2016:
 - działania sektorowe, które obniżą poziom negatywnego oddziaływania infrastruktury w tych sektorach na stan zasobów wodnych, a także umożliwią realizację zadań mających istotny wpływ na poprawę stanu zasobów wodnych,
 - zadania inwestycyjne gospodarki wodnej, szczególnie w zakresie ochrony przed powodzią i suszą, z uwzględnieniem nowej polityki wodnej określonej w PWP,
 - zadania inwestycyjne, które złagodzą lub wyeliminują negatywne skutki już podjętych działań w odniesieniu do zasobów przyrodniczych.

Priorytetowe działania dotyczące zadań inwestycyjnych

W projekcie PWP 2030, oprócz reformy gospodarki wodnej określono także działania niezwiązane z reformą, które powinny zostać pilnie wdrożone do roku 2016. Przede wszystkim określono działania skoncentrowane w tzw. obszarach problemowych gospodarki wodnej w zakresie ochrony przed powodzią. Do takich obszarów zaliczono:

1. Górną Odrę, szczególnie:
 - Kotlinę Raciborską poprzez budowę zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny,
 - Kotlinę Kłodzką poprzez poprawę ochrony przeciwpowodziowej,
 - Nysę Kłodzką od zbiornika Nysa do ujścia do Odry poprzez modernizację zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz zwiększenie możliwości odpływu wód powodziowych szczególnie w okolicy Lewina Brzeskiego,
 - Aglomerację wrocławską poprzez modernizację Wrocławskiego Węzła Wodnego, w tym m.in. modernizację obiektów hydrotechnicznych oraz wałów przeciwpowodziowych i brzegów Odry oraz budowę przelewu do rzeki Widawy.
2. Środkową i Dolną Odrę, szczególnie w kontekście prowadzenia akcji lodołamania i poprawy odpływu wód powodziowych poprzez prowadzenie prac utrzymaniowych oraz odbudowę i modernizację zabudowy regulacyjnej w celu likwidacji miejsc limitujących pracę lodołamaczy - przystosowanie do III klasy drogi wodnej.
3. Górną Wisłę w tym:
 - Uporządkowanie gospodarki wodnej zespołu zbiorników Przeczyce, Kuźnica Warężyńska i Pogoria oraz modernizacja obiektów przeciwpowodziowych doliny Przemszy,
 - Budowę zbiornika wodnego Kąty-Myscowa na Wisłoce.
4. Środkową Wisłę, w tym:

- Poprawę bezpieczeństwa powodziowego Doliny Wisły od Płocka do Torunia poprzez ekologiczne bezpieczeństwo stopnia wodnego we Włocławku i poprawę bezpieczeństwa powodziowego zbiornika włocławskiego,
- Poprawę bezpieczeństwa powodziowego w ujściowym odcinku Bugu poprzez remont zapór bocznych, umocnienie brzegów oraz udrożnienie zamulonego koryta w rejonie ujścia Bugu do Jeziora Zegrzyńskiego.

5. Dolną Wisłę, szczególnie Żuławy Wiślane poprzez kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

Wskazano także na potrzebę realizacji innych zadań inwestycyjnych wynikających z „Programu dla Odry-2006” oraz „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” oraz zakończenie budowy zbiornika Świnna Poręba oraz stopnia wodnego Malczyce.

W zakresie ograniczenia nadzwyczajnych zagrożeń technicznych wymieniono poprawę bezpieczeństwa powodziowego doliny Wisły od Włocławka do Torunia poprzez realizację projektu zabezpieczenia stopnia wodnego we Włocławku przed katastrofą budowlaną poprzez podniesienie poziomu dolnej wody, a także zabezpieczenie pozostałych budowli hydrotechnicznych zagrażających i mogących zagrażać bezpieczeństwu zgodnie z raportami Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Ośrodka Technicznej Kontroli Zapór IMGW.

Wśród inwestycji związanych z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych do celów prowadzenia akcji lodołamania oraz do celów żeglugi śródlądowej i turystyki wodnej wymieniono:

- Modernizację śluz i jazów odrzańskich na odcinku Odry skanalizowanej i Kanale Gliwickim oraz odbudowę zabudowy regulacyjnej na Odrze swobodnie płynącej,
- Modernizację stopnia wodnego Brzeg Dolny,
- Modernizację stopnia wodnego Chróścice,
- Rewitalizację Kanału Elbląskiego na odcinku od Jezioro Drużno-Miłomłyn, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki,
- Pętlę Żuławska,
- Opracowanie „Programu modernizacji infrastruktury śródlądowych dróg wodnych” oraz „Strategii modernizacji infrastruktury śródlądowych dróg wodnych”,
- Opracowanie programu „Koncepcja rewitalizacji połączenia Wisła-Odra na II klasę drogi wodnej”, w tym do celów turystycznych.

Ponadto w projekcie zwrócono uwagę na konieczność realizacji innych działań służących osiągnięciu i utrzymaniu dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w tym:

1. Ograniczenie powierzchniowego spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych poprzez realizację programów takich jak: „Ekotony dla redukcji zanieczyszczeń obszarowych – EKOROB”.
2. Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego, poprzez realizację programów takich jak: „Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk”.
3. Określenie zasad planowania gospodarowania wodami na obszarach NATURA 2000, poprzez realizację inwestycji takich jak: „Warunki zarządzania obszarem

- dorzecza i ochroną różnorodności biologicznej dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów cennych przyrodniczo na przykładzie zlewni Czarnej Orawy”.
4. Realizację ”Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych” (KPOŚK), z uwzględnieniem:
 - osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG we wszystkich aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z terminami wynikającymi z Traktatu Akcesyjnego,
 - kontynuacji wsparcia Międzyresortowego Zespołu ds. KPOŚK, celem terminowej i prawidłowej realizacji programu,
 - ujęcia w inwestycjach realizowanych w ramach KPOŚK, zagadnień dotyczących zagospodarowania osadów ściekowych, w powiązaniu z planami gospodarowania odpadami.
 - Przygotowanie „Krajowego programu retencjonowania wód”.
 5. Wspieranie podejmowania działań renaturyzacyjnych takich jak:
 - Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000,
 - Odbudowa fauny i flory rzeki Czarnej Staszowskiej, w tym przebudowa niektórych budowli hydrotechnicznych w celu udroźnienia ich dla organizmów wodnych,
 - Przywrócenia drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Biała Tarnowska,
 - Przywrócenia drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Wisłoka,
 - Przywracanie dobrego stanu zdegradowanych ekosystemów od wód zależnych,
 - Utworzenie pakietu wodnośrodowiskowego w ramach weryfikacji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich”.
 6. Usprawnienie systemu edukacji w zakresie gospodarowania wodami m.in. poprzez organizację ogólnopolskich kampanii informacyjno – edukacyjnych na rzecz ochrony wody i środowiska wodnego.

Zakończenie

Zakłada się, że reforma systemu gospodarki wodnej zostanie zrealizowana do 31 grudnia 2013 r. W tym czasie zostaną opracowane szczegółowe rozwiązania organizacyjne, finansowe i prawne wynikające z przyjętych w PWP kierunków i wdrożona zostanie nowa struktura funkcjonowania instytucjonalnego, a także będą zrealizowane pilne zadania fazy przejściowej.

Wybór i wdrożenie struktury organizacyjnej dla utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa muszą być ściśle powiązane z wyprzedzającym lub równoczesnym wdrożeniem autonomicznego zarządzania zasobami w układzie zlewniowym przez rządową administrację wodną, wyposażoną w skuteczne instrumenty i narzędzia wykonawcze.

Do końca 2016 r. będzie trwać weryfikacja zasad funkcjonowania zreformowanego systemu gospodarowania wodami.

II Wprowadzenie

II.1 Przedmiot projektu PWP

Wyzwania obecnego etapu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz wymagania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej narzucają konieczność nowego spojrzenia na sprawy związane z gospodarowaniem wodami.

Korzystanie z wód i ich ochrona to jedno z najważniejszych zadań państwa, warunkujące działanie wszystkich sektorów aktywności społeczno-gospodarczej. Stan gospodarowania wodami wpływa na kondycję tak ważnych obszarów, jak w szczególności sektory: komunalny, przemysłowy, w tym energetyczny, oraz rolnictwo. Stąd bardzo ważne jest prawidłowe działanie systemu oraz jego wysoka efektywność gospodarcza, społeczna i przyrodnicza.

Osiąganie najlepszych możliwych efektów ekonomicznych, przy jednoczesnym zapewnieniu ciągłości dostaw odpowiedniej jakości wody społeczeństwu i nienaruszaniu równowagi ekosystemów wodnych, to najważniejsze zadanie, przed którym stoi sektor gospodarki wodnej i zarządzające nim kadry.

Konieczne jest podniesienie rangi gospodarki wodnej w kontekście gospodarki narodowej, co umożliwi sprawne wdrożenie dyrektyw unijnych oraz skuteczne zrealizowanie celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. W tym celu niezbędna jest reforma obecnego systemu gospodarki wodnej.

PWP 2030 określa podstawowe kierunki tej reformy, umożliwiającą skuteczniejsze wdrażanie dyrektyw Unii Europejskiej oraz realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Cel ten ma być osiągnięty przez zbudowanie sprawnie działającego zintegrowanego systemu gospodarowania wodami, wykorzystującego nowoczesne mechanizmy prawne, instrumenty ekonomiczne, konsultacje społeczne i podstawy naukowe.

Polityka i związana z nią reforma opierają się w szczególności na integracji wymagań rozwoju społeczno-gospodarczego z potrzebami środowiska przyrodniczego, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego. Istotą tej integracji jest uznanie równoważności zaspakajania potrzeb człowieka i gospodarki oraz konieczności uzyskania dobrego stanu środowiska. Zakres proponowanych rozwiązań obejmuje wszystkie elementy gospodarowania wodami na wszystkich poziomach decyzyjnych. Szczególne znaczenie ma integracja gospodarowania wodami z planowaniem przestrzennym i właściwym gospodarowaniem zasobami przyrodniczymi. Kształtowanie spójności przestrzennej jest bowiem niezbędnym warunkiem poprawy sytuacji w zakresie ograniczania skutków powodzi, zaopatrzenia w wodę i ochrony przyrody.

Polityka wodna państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) jest wieloletnim dokumentem strategicznym identyfikującym problemy uznane za najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia celów, przed którymi stoi gospodarka wodna oraz wytycza priorytetowe kierunki, na których koncentrowane będą działania państwa.

II.2 Horyzont czasowy

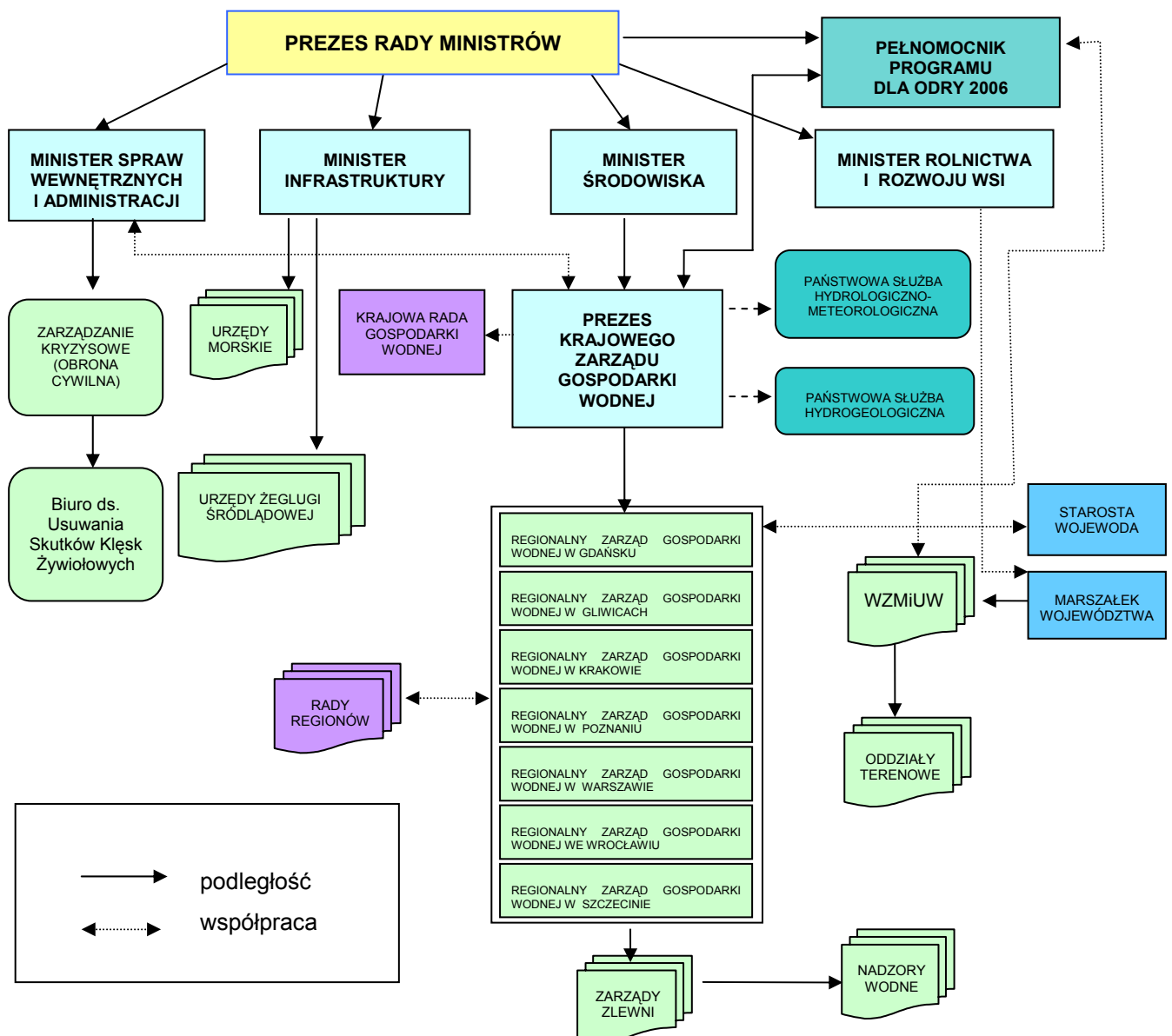
PWP 2030 uwzględnia okres do 2016 roku, co zgodne jest z obowiązującą średniookresową Strategią Rozwoju Kraju oraz Polityką ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016". Horyzont czasowy 2030, dłuższy od średniookresowego, wynika ze zobowiązań międzynarodowych.

II.3 Obecna organizacja gospodarki wodnej w Polsce

Organy wykonujące prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych, stanowiących własność Skarbu Państwa, określają przepisy art. 11 ustawy Prawo wodne. Zgodnie z ustawą:

- w stosunku do wód morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej prawa te wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej,
- w stosunku do wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej - Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej,
- w stosunku do wód znajdujących się w granicach parku narodowego - dyrektor parku,
- w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz pozostałych wód - marszałek województwa.

Schemat organizacyjny gospodarki wodnej w Polsce

II.4 Uwarunkowania formalno-prawne dokumentu oraz powiązania z innymi dokumentami strategicznymi

I.4.1 Międzynarodowe uwarunkowania gospodarowania wodami Polski

1. Międzynarodowe uwarunkowania w zakresie gospodarowania wodami wynikają ze współpracy Polski w ramach Unii Europejskiej i z innymi krajami oraz z umów międzynarodowych, których Polska jest sygnatariuszem.

Polityka wodna Unii Europejskiej

2. Unia Europejska opiera politykę ochrony środowiska na przyjętych przez siebie programach działań, których przedmiotem są zasady profilaktyki i zapobiegania zagrożeniom środowiska. Obecnie realizowany jest Szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego (od lipca 2002 r. do lipca 2012 r.). Podejmuje on próbę integracji wymagań ochrony środowiska z innymi politykami i działaniami Wspólnoty. Wyznaczonym i strategicznym celem Programu w dziedzinie ochrony wód jest przede wszystkim rozwój legislacji Unii Europejskiej i jej skuteczna implementacja, integracja zagadnień środowiskowych z przedmiotem innych wspólnotowych polityk oraz promocja polityki zrównoważonego rozwoju.
3. Polityka wodna UE opiera się na zasadach IWRM – Integrated Water Resources Management (zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi). Do zasad tych należą:
 - traktowanie zlewni jako podstawowego obszaru wszelkich działań planistycznych i decyzyjnych,
 - uspołecznienie procesu podejmowania decyzji,
 - zintegrowane podejście do wód powierzchniowych i podziemnych,
 - traktowanie wody jako fundamentalnego czynnika kształtującego funkcjonowanie ekosystemów,
 - wdrażanie mechanizmów ekonomicznych w gospodarowaniu wodami.
4. Ramy dla zintegrowanego gospodarowania wodami stanowią między innymi poniższe europejskie dyrektywy:
 - dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. L 327 z 22.12.2000, str. 1-73),
 - dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz. U. L 372 z 27.12.2006, str. 19-31, zwana dyrektywą-córką RDW),
 - dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, zwana Dyrektywą Powodziową (Dz. U. L 288 z 6.11.2007, str. 27-34),
 - dyrektywa 2008/56/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

Uwarunkowania wynikające z innych dyrektyw UE

5. Gospodarowanie wodami musi uwzględniać uwarunkowania wynikające także z innych dyrektyw, w tym:
 - dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego,
 - dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego,
 - dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, zwanej Dyrektywą Siedliskową,
 - dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (ze zmianami), zwanej Dyrektywą Ptasią,
 - dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/7/WE z dnia 15 lutego 2006 r. dotyczącej zarządzania jakością wody w kąpieliskach, zwanej Dyrektywą kąpieliskową.

Współpraca Polski w ramach ochrony Morza Bałtyckiego i wód międzynarodowych

6. Gospodarowanie wodami musi uwzględniać Konwencję o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska). Najważniejsze zobowiązania Konwencji dotyczą ograniczenia dopływu substancji biogenych oraz substancji niebezpiecznych, ochrony bioróżnorodności oraz ograniczenia wpływu działalności prowadzonej na morzu na środowisko.
7. W 2007 r. Komisja Helsińska przyjęła Bałtycki Plan Działań HELCOM. Odchodzi on od działań sektorowych na rzecz „podejścia ekosystemowego” oraz opiera się na wspólnym rozumieniu i definicji „morza o dobrym stanie ekologicznym”.
8. Gospodarowanie wodami w Polsce musi także uwzględniać uwarunkowania wynikające z umów międzynarodowych wielo- i dwustronnych, których Polska jest sygnatariuszem, a mianowicie:
 - „Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych”, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78 poz. 702),
 - Umowy w sprawie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, sporządzonej we Wrocławiu dnia 11 kwietnia 1996 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 79 poz. 886),
 - Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Czechosłowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisanej w Pradze dnia 21 marca 1958 r.,
 - Porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych, sporządzonego w Warszawie dnia 17 lipca 1964 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 12 poz. 78, zm. Dz. U. z 1999 r. Nr 30 poz. 282),

- Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzonej w Warszawie dnia 19 maja 1992 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 11 poz. 56),
 - Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzonej w Kijowie dnia 10 października 1996 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 30 poz. 282),
 - Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisanej w Warszawie dnia 14 maja 1997 r.,
 - Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy w dziedzinie użytkowania i ochrony wód granicznych, sporządzonej w Białowieży dnia 7 czerwca 2005 r.,
 - Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o rekonstrukcji granicznego odcinka Kanału Augustowskiego, podpisanego w Augustowie dnia 8 czerwca 2005 r.,
 - Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o żegludze w Zalewie Wiślanym, podpisanego na Helu dnia 1 września 2009 r.
9. W ostatnich latach ruch transgraniczny między Polską a Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej został ograniczony, co m.in. wykluczyło możliwość swobodnej żeglugi jednostek pływających po rosyjskiej części Zalewu Wiślanego. Obowiązujący reżim prawny regulujący kwestię żeglugi po Zalewie Wiślanym (Umowa o polsko-radzieckiej granicy państwowej z 16 sierpnia 1945 r. wraz z Protokołem oraz Umowa między Rządem PRL a Rządem ZSRR o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej z 15 lutego 1961 r.) nie odpowiada obecnemu stanowi stosunków gospodarczych oraz potrzebom regionu. W związku z powyższym obie strony podpisały „Umowę o żegludze w Zalewie Wiślanym”. Jej wejście w życie uzależnione jest od dokonania przez stronę rosyjską zmian w prawie wewnętrznym dopuszczających żeglugę statków bander państw trzecich. Niezależnie od ww. umowy, konieczne wydaje się zawarcie z Federacją Rosyjską kompleksowej umowy o współpracy na wodach granicznych, regulującej całokształt stosunków wodnych między Polską a Rosją, dostosowującej stan prawny do zmieniających się potrzeb i warunków zewnętrznych.

Współpraca Polski w ramach ochrony lasów w Europie

10. Powinny zostać zrealizowane zobowiązania Rezolucji „Lasy i Woda” Ministerialnego Procesu Ochrony Lasów w Europie (V Konferencja MPFCE, Warszawa 2007 r.), dotyczące m. in. doskonalenia integracji między gospodarowaniem zasobami leśnymi i wodnymi, w aspekcie wzajemnych związków między lasami a wodą. Zobowiązania dotyczą m. in. kształtowania i odbudowy lasów dla lepszej ochrony zasobów wodnych oraz wzmocnienia ochronnej funkcji lasów wobec wody i gleby.

Inne konwencje międzynarodowe, istotne dla gospodarki wodnej

11. Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, została podpisana 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro, zaś w odniesieniu do Polski weszła w życie 24 października 1994 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 53, poz. 238). Głównym celem konwencji jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Jednakże nie mniej ważnym zadaniem jest dostosowanie się do już zachodzących zmian klimatu. Według najnowszych informacji naukowych, bez względu na zakres i skuteczność działań podejmowanych obecnie, w skali światowej dojdzie do wzrostu temperatury o co najmniej 1°C oraz zmian w występowaniu opadów. Z tego względu konieczne jest przygotowanie regionalnych i lokalnych scenariuszy zmian klimatu oraz podjęcie w wielu dziedzinach działań dostosowujących, w szczególności w przypadku inwestycji długoterminowych. W dziedzinie gospodarki wodnej dotyczy to przede wszystkim inwestycji w zakresie retencji wód.
12. Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia w państwach dotkniętych poważnymi suszami i/lub pustynnieniem, zwłaszcza w Afryce, weszła w życie w odniesieniu do Polski 12 lutego 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 185 Poz. 1538). Jej celem jest zwalczanie pustynnienia i łagodzenie skutków susz w krajach dotkniętych poważnymi suszami lub pustynnieniem, szczególnie w Afryce, a także przeciwdziałanie degradacji gleb na skutek ich przesuszenia. Pomimo iż Konwencja dotyczy głównie obszarów położonych w strefie klimatów suchych i półsuchych, jej postanowienia i zalecenia dotyczące ochrony gleb przed degradacją na skutek niedoboru wilgoci mają zastosowanie do obszarów znajdujących się we wszystkich strefach klimatycznych, w tym obejmujących terytorium Polski.
13. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptaków wodnych (Konwencja Ramsarska). W spisie obszarów o znaczeniu międzynarodowym (tzw. Lista Ramsar) do tej pory znalazło się 13 polskich obszarów o łącznej powierzchni ponad 145 tys. ha. Zawarte w aktach wykonawczych Konwencji rekomendacje dotyczą m.in.: zarządzania zasobami wodnymi dla zachowania ekologicznej funkcji mokradeł, ograniczania skutków zmian klimatycznych dla mokradeł, renaturyzacji mokradeł, analizy wpływu naturalnych sytuacji ekstremalnych, a szczególnie suszy, na ekosystemy mokradłowe, integrowania ochrony mokradeł i koncepcji ich wielofunkcyjnego użytkowania z zarządzaniem zlewniowym. Strategią implementacyjną Konwencji Ramsar jest Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań (na lata 2006-2013).
14. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 184, poz. 1532 z 2002). Zobowiązania wykonawcze tej konwencji dotyczą m.in.: stosowania zintegrowanego podejścia ekosystemowego w gospodarowaniu wszystkimi zasobami przyrodniczymi, a także zahamowania do 2010 r. utraty różnorodności biologicznej (tzw. „cel 2010”). Plan działań dla osiągnięcia celu 2010 w krajach UE obejmuje między innymi: oszacowanie potencjalnych strat i korzyści dla różnorodności biologicznej powodowanych przez powódzie, opracowanie zasad ochrony różnorodności biologicznej w planach zarządzania ryzykiem powodziowym, dokończenie tworzenia sieci Natura 2000 oraz uzyskanie poprawy stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych. Realizacja Konwencji w Polsce oparta jest na Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programie działań na lata 2007-2013.

15. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz siedlisk przyrodniczych (Konwencja Berneńska). Zapisy Konwencji Berneńskiej znalazły wyraz w Dyrektywie Siedliskowej. Jednak niektóre rekomendacje Konwencji są szersze, np. zalecenie szczególnej ochrony kilkudziesięciu gatunków roślin wodnych.
16. Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska). Odnosi się ona do wszystkich gatunków dwuśrodowiskowych ryb wędrownych, ponadto wiele z gatunków, których dotyczy ta Konwencja to ptaki zależne od siedlisk wodnych i błotnych.
17. Europejska Konwencja Krajobrazowa zobowiązuje do promowania ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu, a także do wprowadzenia instrumentów mających na celu ochronę i/lub planowanie krajobrazu. Mimo braku bezpośrednich odniesień do gospodarki wodnej, zobowiązania Konwencji mają istotne znaczenie dla gospodarowania wodami, ponieważ ekosystemy wodne i od wody zależne, a także doliny rzeczne w całości, są w Polsce kluczowymi elementami krajobrazów o wysokiej jakości, a inwestycje związane z gospodarowaniem wodami są potencjalnie znacznym zagrożeniem dla tych krajobrazów.

I.4.2 Uwarunkowania krajowe

Podstawa uwarunkowań formalnych

18. Ramy ogólne PWP w prawodawstwie krajowym wyznacza Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483, ze zm.), która zapewnia wszystkim obywatelom prawo do życia w czystym środowisku, a na władze publiczne nakłada obowiązek prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnych i przyszłych pokoleń. Wiodącą zasadą polityki ekologicznej Państwa jest, przyjęta w Konstytucji RP, zasada zrównoważonego rozwoju (art. 5). Zasada ta oznacza, że rozwój społeczno-gospodarczy powinien integrować działania polityczne, gospodarcze i społeczne z wymogami zachowania równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb obywateli zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.
19. Ramy szczegółowe PWP określa Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 czerwca 2007 r. o konieczności przyjęcia i wdrożenia strategii gospodarki wodnej w Polsce (M.P. Nr 39 poz. 441). Uchwała ta wskazuje m.in., że:

„Strategia powinna zawierać rozwiązania służące: poprawie ochrony wód pod względem ilościowym i jakościowym, ochronie ekosystemów wodnych oraz bezpośrednio od nich zależnych terenów podmokłych i ekosystemów lądowych, a także wspieraniu właściwego wykorzystywania zasobów wodnych i rozwojowi nowych sposobów korzystania z nich. Regulacja taka powinna jednocześnie sprzyjać rozwiązywaniu problemów związanych z wodami transgranicznymi oraz zmierzać do obniżenia stopnia zagrożenia powodzią i suszami. Przewidziane rozwiązania powinny umożliwiać osiągnięcie pozytywnych skutków gospodarczych i społecznych, przede wszystkim w sferze zatrudnienia - narzędzia wdrażane w ramach strategii gospodarki wodnej mogą bowiem przysłużyć się zmniejszeniu poziomu bezrobocia. Konieczne jest określenie przewidywanej łącznej kwoty niezbędnych nakładów - rzeczowych i finansowych - oraz źródeł ich finansowania, a także zaplanowanie rozdziału wydatków na poszczególne lata wdrażania strategii. Pożądane jest również, by w ramach gospodarki wodnej wprowadzone zostały nowe mechanizmy finansowe

z uwzględnieniem systemu handlu zanieczyszczeniami zorganizowanego w układzie zlewni hydrologicznych. Problemy gospodarki wodnej muszą być ujmowane kompleksowo. Szczególnie sprawy związane z zapobieganiem powodziom i walką z nimi powinny być ściśle powiązane z planowaniem przestrzennym. Niezbędne staje się również zbudowanie jednolitych systemów informacyjnych i informatycznych dotyczących gospodarki wodnej.”

20. Nadrzędnym dla PWP dokumentem jest „Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” z września 2009 r., która wodom poświęca podrozdział 3.3 – „Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi” oraz podrozdział 4.3. – „Ochrona wód”. Wskazuje ona na konieczność przyjęcia przez Rząd dokumentu wyznaczającego podstawowe kierunki działań, które zostały rozwinięte w Polityce.
21. Na poziomie krajowym Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 z listopada 2006 r. stanowi odniesienie dla innych strategii i programów rządowych i samorządowych. Jest ona dokumentem koordynującym realizację następujących rozporządzeń wspólnotowych mających istotne znaczenie dla PWP:
 - rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,
 - rozporządzenia Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego Europejski Fundusz Spójności (EFS) i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1164/1994,
 - rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR i EFS i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.
22. Jednym z istotnych dokumentów są „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2015”, uzgodnione z Komisją Europejską, które określają krajowe priorytety w przeznaczaniu środków unijnych i krajowych na lata 2007-2013 oraz stanowią podstawę dla 16 regionalnych programów operacyjnych i krajowych programów operacyjnych, w tym dla PO Infrastruktura i Środowisko oraz „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich” (PROW).
23. Szczególnie istotna dla PWP jest długookresowa polityka w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Dotychczas obowiązująca w Polsce „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” (KPZK) została przyjęta przez Sejm w 2001 r. i w znacznej mierze uległa zdezaktualizowaniu. Koncepcja ta nie uwzględnia bowiem konsekwencji dwóch ważnych zmian dla Polski, tj. reformy terytorialnej w 1999 r. oraz przystąpienia Polski w 2004 r. do UE. Rozpoczęte przez Radę Ministrów w 2006 r. prace nad „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” (KPZK) jeszcze się nie zakończyły. Na podstawie „Eksperckiego Projektu KPZK do roku 2033” z grudnia 2008 r., który był przedmiotem ogólnopolskiej debaty nad wizją rozwoju przestrzennego kraju, opracowywany jest obecnie rządowy projekt „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2033”.
24. Trwają także prace nad kolejnym znaczącym dla PWP dokumentem, jakim jest projekt „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie”, który określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju regionalnego, politykę państwa wobec województw, a także zasady i mechanizmy współpracy oraz koordynacji działań podejmowanych na poziomie krajowym z działaniami podejmowanymi przez samorząd terytorialny na poziomie województwa oraz przez pozostałych uczestników polityki regionalnej.

25. W zakresie krajowych uwarunkowań prawnych podstawą dla podejmowania decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki wodami podziemnymi są dokumentacje hydrogeologiczne, powstające w trybie prac geologicznych regulowanych ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Ocena stanu aktualnego oraz wyszczególnienie kierunków dalszych działań i specyfika zadań niezbędnych dla ich realizacji są zawarte w opracowanej przez Ministra Środowiska „Polityce resortu w zakresie hydrogeologii na lata 2008-2015” (marzec 2008 r.). Obejmuje ona w szczególności program zakończenia prac nad udokumentowaniem zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych i warunków hydrogeologicznych dla ustanawiania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych oraz program rozwoju monitoringu dla oceny stanu wód podziemnych.

Interpretacja uwarunkowań formalnych na potrzeby PWP

26. Podstawowy problem wynikający z podanych wyżej uwarunkowań formalnych jest związany z odniesieniem PWP do:
- realizacji wymagań europejskiej polityki wodnej w zakresie:
 - zintegrowanego podejścia do wszystkich kategorii wód oraz zintegrowanego podejścia do gospodarowania nimi, co ma duże znaczenie dla powiązania zarządzania zasobami wodnymi z szeroko rozumianą gospodarką wodno-ściekową, w odniesieniu do gospodarki komunalnej, transportowej, a także innych działań mających wpływ na jakość i ilość wód w różnych skalach przestrzennych,
 - wymogu integracji, traktowanych dotychczas w naszym kraju odrębnie, ocen stanu ilościowego i fizyko-chemicznego oraz uzupełnienie ich w odniesieniu do wód powierzchniowych także oceną biologiczną ekosystemów, wspartą analizą i oceną morfologiczną koryt rzek, brzegów jezior i wybrzeża morskiego, co prowadzi do właściwej oceny stanu ekologicznego,
 - wymogu przeprowadzenia pełnej analizy przyczynowo-skutkowej w celu poprawnej identyfikacji źródeł, przyczyn i skutków degradacji jakości ekologicznej ekosystemów wodnych w ujęciu zlewniowym, co pozwoli na identyfikację właściwych działań, które zlikwidują źródła i przyczyny tej degradacji, a nie będą likwidowały jedynie jej skutków,
 - pełnej integracji polityki wodnej z innymi elementami polityki środowiskowej – np. z polityką leśną, polityką względem obszarów wiejskich, a także polityką ochrony różnorodności biologicznej w zakresie umożliwienia utrzymania i odtworzenia właściwego stanu ochrony ekosystemów i gatunków od wody zależnych,
 - zapewnienia holistycznego podejścia do integracji ochrony ekosystemów wodnych z osiągnięciem celów rozwoju społeczno-gospodarczego, na podstawie koncepcji rozwoju zrównoważonego, z wykorzystaniem rozwiązań tzw. podejścia ekosystemowego (*ecosystem approach*) w ujęciu lokalnym i regionalnym, w zróżnicowanych skalach przestrzennych zlewni lub ich części,
 - wprowadzenia nowego podejścia do ochrony przed powodzią, opartego na kompleksowym zarządzaniu ryzykiem powodziowym określonym w Dyrektywie Powodziowej, polegającym na opracowaniu wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia i ryzyka powodziowego, a także opracowaniu planów zarządzania ryzykiem powodziowym i zapewnieniu szerokiego procesu

konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu celów środowiskowych zawartych w Ramowej Dyrektywie Wodnej.

27. Dotychczasowe, krajowe uregulowania prawne nie biorą pod uwagę pełnego zakresu wymagań wynikających z podstawowych dyrektyw wodnych. Dotyczy to głównie procedury uzgodnień i akceptacji przy opracowywaniu dokumentów takich jak:
- plany zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym (te ostatnie poprzedzone studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego),
 - plany ochrony środowiska na poziomie regionalnym,
 - programy integrujące gospodarkę leśną z gospodarką wodną.
28. Obok tych zagadnień proceduralnych pojawiają się następne, dotyczące sfery zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi, a przede wszystkim:
- integracja dotychczasowej gospodarki wodno-ściekowej z gospodarowaniem wodami w skali zlewni, pozwalająca prowadzić odpowiedzialną politykę w zakresie alokacji zasobów wodnych oraz racjonalnej ochrony ich jakości ekologicznej, w powiązaniu z aktywną polityką gospodarczą,
 - zintegrowane gospodarowanie wodami opadowymi w obszarach poddanych urbanizacji, a następnie integracja rozwiązań w tym obszarze z rozwiązaniami w zakresie bezpiecznego odpływu wezbraniowego głównym układem hydrograficznym.
29. W świetle powyższego można z całą odpowiedzialnością potwierdzić, że współczesna polityka gospodarki wodnej powinna mieć charakter narodowy, gdyż jej oddziaływanie jest znacznie szersze niż w przypadku tzw. polityk sektorowych.

III Identyfikacja problemów gospodarki wodnej dla PWP

30. Podstawowymi celami gospodarki wodnej są:
- zaspokajanie racjonalnych potrzeb ludności i gospodarki,
 - zapewnienie bezpieczeństwa w sytuacjach nadzwyczajnych,
- przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb ekosystemów wodnych i od wody zależnych.

Mając na uwadze zadania gospodarki wodnej wyróżniono problemy uznane za najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia celów, przed którymi stoi gospodarka wodna.

31. Podstawowymi problemami dla osiągnięcia powyższych celów są:

III.1 W zakresie stanu zasobów wodnych oraz ekosystemów wodnych i od wody zależnych

- niepełne uregulowania prawne oraz brak wdrożonych narzędzi informatycznych,
- zanieczyszczenia punktowe na skutek odprowadzania nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych oraz odprowadzanie nieoczyszczonych wód deszczowych z obszarów zurbanizowanych,

- zanieczyszczenia obszarowe pochodzące z terenów rolniczych, zabudowy rozproszonej oraz zdegradowanych torfowisk,
- eutrofizacja wód, szczególnie niebezpieczna dla wód jezior i Bałtyku,
- zaśmiecanie koryt i dolin rzecznych,
- erozja wodna powodująca spływ zanieczyszczeń do rzek, szczególnie na obszarach użytkowanych rolniczo,
- zaburzenia ciągłości ekologicznej rzek i potoków oraz przerwanie połączenia terenów zalewowych z korytami rzek,
- zakłócenia reżimu przepływów rzek na skutek nadmiernych poborów wody oraz pracy urządzeń wodnych,
- brak danych i metodyk określania potrzeb ekosystemów wodnych i od wody zależnych, w tym adekwatnej do potrzeb siedlisk i gatunków, metody określania przepływu nienaruszalnego,
- przekształcanie naturalnych warunków morfologicznych wód powierzchniowych poprzez zabudowę hydrotechniczną, regulację rzek i potoków, usuwanie grubego rumoszu drzewnego, eksploatację kruszywa oraz zabiegi melioracyjne,
- brak skutecznej kontroli merytorycznej nad wydatkowaniem środków finansowych będących w dyspozycji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Regionalnych Programów Operacyjnych”, przeznaczanych na retencjonowanie wód, regulacje małych cieków naturalnych i utrzymanie koryt uregulowanych, realizowane często bez prowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- brak analizy rzeczywistych potrzeb regulacji i utrzymania koryt rzecznych zaliczanych do kategorii „cieków istotnych dla rolnictwa”,
- niekontrolowana zabudowa brzegów jezior,
- niezadowalający stan znacznej części ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- nie zawsze zrównoważona eksploatacja zasobów ichtiofauny,
- jednakowe traktowanie akwakultury i gospodarowania zasobami ichtiofauny w wodach powierzchniowych i wynikająca z tego sprzeczność celów gospodarki rybackiej z celami RDW.

III.2 W zakresie zaspokajania potrzeb wodnych ludności i gospodarki

- brak kompleksowych narzędzi do opracowywania bilansów wodno-gospodarczych,
- niedostateczne rozpoznanie potrzeb użytkowników wód,
- występowanie skażeń źródeł wody przeznaczonej dla celów zaopatrzenia ludności,
- okresowe lokalne deficyty wody w zaopatrzeniu ludności,
- okresowe niedobory wody dla celów rolniczych i brak rozpoznania realnych możliwości realizacji nawodnień z wykorzystaniem wód powierzchniowych,

- duża wodochłonność przemysłu,
- straty wody w sieciach wodociągowych,
- niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych,
- niepełne rozpoznanie ilości i stanu zagospodarowania zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych,
- niepełne rozpoznanie warunków hydrogeologicznych i brak ustanowionych obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych, które zgodnie z ustawą Prawo wodne ustanowione zostaną na podstawie planów gospodarowania na obszarach dorzeczy, tj. po 2009 r.,
- niezadowalający stan bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych,
- niedostateczne finansowanie utrzymania urządzeń wodnych.

III.3 W zakresie zagrożenia i stanu zabezpieczenia przed powodzią i suszą

- utrata naturalnej retencji zlewni na skutek urbanizacji, melioracji odwadniających i stosunkowo niskiej powierzchni lasów, prowadząca do zwiększenia zagrożenia powodzią i suszą,
- presja osadnicza i rozwój gospodarczy na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- niepełny system regulacji prawnych dla oceny ryzyka powodziowego,
- niewystarczający zakres wykorzystania nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi, w tym systemu monitoringu i ostrzegania oraz edukacji powodziowej,
- niewystarczająca pojemność zbiorników retencyjnych,
- niewykorzystane możliwości zwiększania małej retencji i innych środków podnoszących retencyjność zlewni,
- brak lub utrudnione możliwości retencionowania wody w systemach melioracyjnych, niewłaściwa eksploatacja tych systemów,
- brak oceny celowości utrzymywania części technicznych obiektów ochrony przeciwpowodziowej,
- zły stan techniczny flotyli lodołamaczy,
- niewystarczające finansowanie urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.

III.4 W zakresie organizacyjno - prawnym

- Rozproszenie elementów zarządzania gospodarką wodną między wiele instytucji szczebla centralnego oraz regionalnego,
- łączenie w RZGW funkcji administrowania majątkiem Skarbu Państwa i zarządzania zasobami wodnymi, które powinny być rozdzielone,
- niedostateczny wpływ zarządzających wodami na decyzje dotyczące użytkowania zasobów, urządzeń wodnych, zmian hydromorfologicznych,
- niedostateczny poziom koordynacji międzyresortowej w zarządzaniu ryzykiem powodziowym,

- brak jednoznacznego określenia kompetencji, zasad i form współdziałania organów administracji rządowej i samorządowej w dziedzinie gospodarowania wodami,
- brak możliwości skutecznej koordynacji gospodarowania wodami w systemach sektorowych: wodociągi i kanalizacja, gospodarka wodno-ściekowa w obszarach zurbanizowanych i w przemyśle, odwadnianie kopalń, odwodnienia budowlane, melioracje rolne oraz nawodnienia i odwodnienia leśne,
- niewystarczające uwzględnianie zadań resortu gospodarki wodnej wynikających z realizacji postanowień prawa Wspólnoty, skutkujące niedostateczną ich koordynacją z działaniami innych resortów,
- niewystarczająca egzekucja obowiązków wynikających z przepisów prawa przez właściwe organy (uzasadniane najczęściej „niską szkodliwością społeczną czynu”),
- niepełna integracja planowania w gospodarce wodnej z planowaniem przestrzennym i gospodarczym,
- brak jednolitego, spójnego systemu informacyjnego wspierającego gospodarowanie i zarządzanie wodami (w zakresie stanu wód, korzystania z wód, przeciwdziałania skutkom powodzi i suszy), brak standardów utrzymania i weryfikacji tych baz,
- niepełne wdrożenie systemu monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnego z wymogami RDW (np. tylko częściowy monitoring parametrów hydromorfologicznych), pomimo zasadniczego znaczenia dla zarządzania zasobami wodnymi,
- istniejące uregulowania prawne w zakresie ustanawiania stref ochronnych ujęć wód podziemnych wymagają analizy i ewentualnych uzupełnień, między innymi w sposobie pozwalającym na pełniejszą ochronę ujęć wód, szczególnie służących zaopatrzeniu ludności (wprowadzanie obowiązku ustawowego zamiast obecnej dobrowolności w procedurze ustanawiania strefy), ponadto uzupełnień wymaga system prawny dotyczący ustanawiania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), w szczególności: w zakresie wymaganych konsultacji i uzgodnień, sposobu finansowania (również wstępnej wyceny) odszkodowań dla właścicieli nieruchomości, których prawa własności i dysponowania mogą zostać ograniczone w wyniku ustanowienia tych obszarów,
- niedobór odpowiednio wykwalifikowanych kadr do realizacji zadań planistycznych i koordynacji działań z zakresu gospodarowania wodami, w tym na rzecz osiągnięcia celów RDW i ochrony przed powodzią,
- wysoka fluktuacja kadr i niewystarczająca obsada kadrowa KZGW, RZGW
- oraz państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej,
- niezaspokojenie potrzeb w zakresie kształcenia specjalistów o profilu związanym z gospodarką wodną oraz kształcenia ustawicznego kadr zatrudnionych w gospodarce wodnej,
- niewystarczająca współpraca i wykorzystanie zaplecza badawczo-rozwojowego oraz kompleksowych badań naukowych dla potrzeb gospodarowania wodami.

III.5 W zakresie finansowania

- niewystarczające zasady i mechanizmy ekonomiczne dla dostosowania opłat za korzystanie z wód do kosztów utrzymania i eksploatacji oraz budowy urządzeń i systemów gospodarki wodnej w celu zmniejszenia obciążenia budżetu państwa,
 - brak rozdziału finansowania zarządzania w gospodarowaniu wodami od administrowania majątkiem Skarbu Państwa,
 - brak odpowiedniego finansowania zadań z zakresu zarządzania w gospodarowaniu wodami w warunkach nowej polityki wodnej UE,
 - niewystarczające wdrożenie zasady zwrotu kosztów usług wodnych i polityki opartej na proporcjonalnej partycypacji w kosztach inwestycyjnych i eksploatacyjnych wszystkich użytkowników wód i urządzeń wodnych,
 - niewystarczające środki na realizację „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”,
 - brak środków finansowych gwarantujących bezpieczeństwo budowli hydrotechnicznych (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów stale piętrzących wodę i okresowo piętrzących wodę),
 - brak środków na realizację inwestycji w zakresie gospodarowania wodami, w szczególności na zakończenie rozpoczętych przedsięwzięć,
 - wysokie koszty eksploatacji budowli i urządzeń wodnych przy braku środków na weryfikację zasadności ich utrzymania,
 - niewystarczające finansowanie i brak stabilizacji finansowej służby hydrologiczno-meteorologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej,
 - brak środków finansowych na edukację społeczną w dziedzinie ochrony wód,
 - brak środków finansowych na edukację powodziową społeczeństwa oraz kadr zajmujących się ochroną przeciwpowodziową,
 - konieczność zabezpieczenia w budżecie odpowiednich środków na wypłatę przez dyrektorów RZGW (reprezentujących Skarb Państwa) odszkodowań związanych z ustanowieniem obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych.
32. Szczegółowa diagnoza aktualnego stanu gospodarki wodnej znajduje się w załączniku nr 1.

IV Cele strategiczne gospodarki wodnej - perspektywa 2030

33. **Celem nadrzędnym PWP 2030** jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powódzie i susze w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych.
34. Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego PWP:
- **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów,**

- zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę,
- zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz zapobieganie zwiększaniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych i ograniczenie wystąpienia ich negatywnych skutków,
- reforma systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej.

Cele strategiczne gospodarki wodnej uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz ewentualne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

35. Cele operacyjne w ramach celów strategicznych dla osiągnięcia celu nadrzędnego, zestawione w tabeli zamieszczonej poniżej, określono uwzględniając następujące aspekty:

- potrzeby wodne,
- ekosystemy wodne i od wody zależne,
- planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w relacji ze środowiskiem wodnym,
- zagrożenia naturalne, awarie i katastrofy,
- efektywność ekonomiczna w odniesieniu do analizy kosztów i korzyści oraz zwrotu kosztów usług wodnych,
- organizację i prawo,
- udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji.

Cel nadrzędny PWP 2030:	
Zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powodzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych.	
Cel strategiczny: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów	Cele operacyjne:
	Osiągnięcie zgodności z celami dotyczącymi dobrego stanu/potencjału wód powierzchniowych i podziemnych
	Wdrożenie działań niezbędnych dla zapobiegania lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych oraz dla zapobiegania pogarszaniu się stanu tych wód
	Wdrożenie niezbędnych działań w celu stopniowego redukowania zanieczyszczenia wód substancjami priorytetowymi
	Wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia każdej znaczącej, utrzymującej się tendencji wzrostu stężenia zanieczyszczeń powstających na skutek działalności człowieka, w celu stopniowej redukcji poziomu zanieczyszczenia wód powierzchniowych
	Osiągnięcie zgodności ze wszystkimi standardami i celami określonymi w regulacjach prawnych Wspólnoty, w zakresie środowiska i różnorodności biologicznej, w tym osiągnięty korzystny stan ekosystemów wodnych i od wody zależnych

Cel strategiczny: Zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę	Cele operacyjne:
	Wdrożenie metodyk określania rzeczywistych potrzeb wodnych
	Wprowadzenie mechanizmów umożliwiających zarządzanie potrzebami wodnymi
	Wdrożenie mechanizmów ekonomicznych dotyczących usług wodnych, z uwzględnieniem zasady zwrotu kosztów
	Kontrolowanie i zmniejszenie strat wody w systemach wodociągowych do wielkości akceptowalnych pod względem technicznym i ekonomicznym
	Wdrożenie nowych technologii służących oszczędzaniu wody i powtórnemu wykorzystywaniu wód zużytych (szarej wody)
	Osiągnięcie trwałej świadomości wszystkich użytkowników wód o potrzebie racjonalnego i oszczędnego korzystania z zasobów wodnych
	Opracowanie i realizowanie planów zwiększania retencji wodnej z uwzględnieniem ustaleń planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz potrzeb wynikających z realizacji Celu strategicznego IV i przy zastosowaniu odpowiednich działań kompensujących negatywne oddziaływania na ekosystemy wodne i od wody zależne
	Wdrożenie rozwiązań wykorzystujących dla celów lokalnego zaopatrzenia w wodę bezpośrednio zasoby wodne pochodzące z opadów
	Zracjonalizowanie i zaspokojenie potrzeb wodnych ludności, uwzględniających zróżnicowane warunki naturalne i zagrożenia wynikające z niedoborów wody
	Wdrożenie i utrzymywanie ścisłych procedur w planowaniu przestrzennym, uwzględniające możliwości zaopatrzenia w wodę
Cel strategiczny: Zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki	Cele operacyjne:
	Wdrożenie mechanizmów ekonomicznych dotyczących usług wodnych, uwzględniających zasadę zwrotu kosztów
	Wdrożenie zasad proporcjonalnej partycypacji w utrzymaniu urządzeń wodnych
	Zidentyfikowanie grup objętych pomocą finansową, ustalenie zasad wsparcia finansowego użytkowników niezdolnych do ponoszenia pełnych kosztów
	Zracjonalizowanie i zaspokojenie potrzeb wodnych różnych sektorów gospodarki narodowej, uwzględniających zróżnicowane warunki naturalne i zagrożenia wynikające z niedoborów wody
	Usprawnienie systemu edukacji w zakresie gospodarowania wodami
	Wdrożenie standardów technicznych i projektowych uwzględniających konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi
	Wykreowanie możliwości zwiększenia udziału hydroenergetyki w bilansie energetycznym kraju, przy uwzględnieniu ograniczeń wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej i innych regulacji prawnych
Cel strategiczny: Ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz zapobieganie zwiększaniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych i ograniczenie wystąpienia ich negatywnych skutków	Cele operacyjne:
	Wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym, uwzględniającej odtwarzanie i utrzymywanie wolnej od zabudowy przestrzeni dla wód powodziowych
	Zwiększenie skuteczności ochrony ludności i gospodarki przed powodzią i skutkami suszy
	Sukcesywne wdrażanie prawa w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym

	Utworzenie podstaw organizacyjnych i technicznych umożliwiających sukcesywnie wprowadzanie systemów ubezpieczeń powodziowych
	Rozwinięcie systemu edukacji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej
	Sukcesywnie utrzymywanie i modernizowanie systemu prognoz i ostrzeżeń, w miarę postępu technicznego i naukowego
Cel strategiczny: Reforma systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej	Cele operacyjne:
	Opracowanie szczegółowej koncepcji realizacji reformy
	Przygotowanie i wdrożenie nowych instrumentów zarządzania zasobami wodnymi oraz zarządzania majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód
	Reforma instrumentów ekonomicznych
	Zapewnienie udziału społeczeństwa w procesie zarządzania gospodarką wodną
	Przygotowanie i wdrożenie nowej struktury organizacyjno-instytucjonalnej zarządzania zasobami wodnymi
	Przygotowanie i wdrożenie nowej struktury organizacyjno-instytucjonalnej zarządzania majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód
	Identyfikacja i plan zarządzania konfliktami w gospodarowaniu wodami
	Przygotowanie i wdrożenie nowych polityk zlewniowych

V Perspektywy i efekty gospodarki wodnej do 2030 roku z uwzględnieniem etapu 2016

36. Na osiągnięcie celu nadrzędnego PWP, oprócz realizacji celów operacyjnych wymienionych w poprzednim rozdziale, znaczący wpływ mają także następujące czynniki:

IV.1. Procesy społeczno-gospodarcze

IV.2. Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2016

IV.3. Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2030

IV.4. Ograniczenie ryzyka powodziowego w perspektywie 2016

IV.5. Efekty osiągnięte w gospodarce wodnej w perspektywie 2030 r.

IV.6. Uwarunkowania realizacji celów strategicznych gospodarki wodnej do 2030 r.

IV.1 Procesy społeczno-gospodarcze

Bilans demograficzny i przestrzenna struktura osadnictwa

37. Liczba ludności Polski na koniec 2008 r. wynosiła 38 135 tys. osób (GUS). Współczesną sytuację demograficzną Polski charakteryzuje spadek liczby ludności wynikający z odpływu za granicę i ze spadku liczby urodzeń. Oba powyższe zjawiska w ostatnich latach powodowały depopulację miast, do której przyczyniała się także suburbanizacja. Saldo ludności wiejskiej pozostawało dodatnie. Do 2016 r. przewiduje się spadek liczby ludności o ok. 1 mln, zaś do 2030 r. o dalsze 1,5 mln osób.

38. Poważnym problemem dla gospodarki wodnej jest rozwój suburbanizacji, czyli ekspansja przestrzenna zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usługowej w strefach podmiejskich, przyczyniająca się do wzmożonego wykorzystania zasobów wodnych i postępującej ich degradacji, a także intensyfikacji zmian reżimu odpływu. Wynikające stąd problemy dla gospodarki wodnej to:

- wzrost powierzchni zabudowanej, powodujący przyspieszenie odpływu i wzrost zagrożenia powodziowego, obserwuje się też niebezpieczną tendencję do zawłaszczania obszarów przydatnych dla rolnictwa, a nawet chronionych,
- przestrzenna nieciągłość terenów zurbanizowanych (rozproszona zabudowa), skutkująca nadmiernie rozbudowaną i nieefektywną siecią dróg, a w konsekwencji także wzrostem uszczelnienia powierzchni gruntu i przyrostem obszaru przyspieszonego spływu i konsekwencjami dla systemu odwadniania,
- rozproszone osadnictwo, które zwiększa zużycie wody, utrudnia kanalizację obszaru (relatywnie podwyższone koszty infrastruktury technicznej), powoduje osuszanie terenów podmokłych i obniżanie poziomu wód gruntowych,
- wielopasmowe arterie komunikacyjne z rozległymi powierzchniami węzłowymi i parkingowymi, powodujące wzrost uszczelnienia powierzchni gruntu oraz związane z nim problemy z odprowadzaniem wód opadowych i zanieczyszczeniem wód odprowadzanych.

39. Proces suburbanizacji odgrywa istotną rolę w podnoszeniu jakości życia mieszkańców obszarów metropolitalnych. Konieczne jest jednak takie kształtowanie tego procesu, aby zachować w możliwie największym stopniu dotychczasowy bilans wodny.
40. Proces metropolizacji ma istotne znaczenie dla PWP w Polsce, a w szczególności: dla gospodarki wodno-ściekowej (ze względu na koncentrację potrzeb wodnych), dla ochrony przed powodzią (ze względu na wzrost zagrożenia powodziowego na skutek zmiany struktury bilansu wodnego, a w szczególności przyspieszenia i wzrostu natężenia odpływu wód opadowych), a także ze względu na wzrost zagrożenia ekologicznego, związany z przyspieszonym odpływem zanieczyszczonych wód opadowych z obszaru metropolii.
41. Obszary wiejskie stanowią 93,2% obszaru Polski. Proces zmian liczby ludności wiejskiej jest zróżnicowany przestrzennie: trwa wyludnianie się wsi na obszarach peryferyjnych (Polska wschodnia) oraz koncentracja ludności na obszarach metropolitalnych i dekoncentracja ludności w samych miastach (suburbanizacja). Urbanizacja dotyczy również obszarów wiejskich wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (centra handlowe, magazyny, hurtownie itp.).
42. Problemy gospodarki wodnej w obszarach wiejskich dotyczą i będą dotyczyły zaopatrzenia wsi w bieżącą wodę, kanalizacji oraz rozwoju turystyki i rekreacji.
43. Rozwój obszarów wiejskich, zdominowanych dotychczas przez rolnictwo, związany jest z rozszerzeniem takich funkcji jak: usługi, turystyka oraz mieszkalnictwo i leśnictwo. Turystyka i rekreacja może w przyszłości rozwijać się dynamicznie (w krajach UE z wypoczynku na wsi korzysta ok. 25% mieszkańców miast). Warunkiem jest atrakcyjność przyrodnicza i kulturowa. Ponadto w Polsce nie słabnie zainteresowanie budową tzw. drugich domów, z których część to domy całoroczne. Trend ten powoduje zamianę części użytków rolnych na działki budowlane. Nadmierna rozbudowa osiedli letniskowych może jednak stanowić zagrożenie dla środowiska, szczególnie tam, gdzie brakuje kanalizacji i systemu utylizacji nieczystości. Należy założyć, że trend związany z rozszerzeniem funkcji wsi będzie także stymulował dalszy rozwój kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Przemiany w przemyśle

44. Sektory kluczowe w polskiej gospodarce (wg wielkości produkcji globalnej) to (poza rolnictwem): górnictwo, budownictwo, produkcja artykułów spożywczych, produkcja energii elektrycznej, produkcja metali, produkcja wyrobów metalowych. W powyższych sektorach woda jest czynnikiem: technologicznym (przetwórstwo przemysłowe) i chłodniczym (energetyka).
45. Sektory te korzystają zarówno z wód powierzchniowych, jak i podziemnych. Rozkład udziału tych typów wód w poborach przez omawiane sektory w 2004 r. przedstawiono w poniższej tabeli (na podstawie analizy naukowej).

Nazwa sektora	Udział w poborach w 2004 r., w odniesieniu do zasobów	
	Udział w poborach wód powierzchniowych [%]	Udział w poborach wód podziemnych [%]
Górnictwo	0,1	0,5
Przetwórstwo przem.	5,2	8,9
Energetyka	75,3	1,5

46. Zużycie wody w gospodarce jest zależne od dwóch czynników: wzrostu gospodarczego oraz wodochłonności. W związku z tym prognoza poborów wody w 2016 r. przez przemysł, energetykę i górnictwo została przeprowadzona metodami ekonometrycznymi w oparciu o prognozę globalnej wartości produkcji, opierającą się na danych zawartych w dokumentach strategicznych oraz o prognozę zmian współczynników wodochłonności.
47. Wartości historyczne poborów wód powierzchniowych i podziemnych w 2004 r. oraz wartości tych poborów prognozowane na 2015 r. wraz z ich procentową relacją do odpowiednich wartości poborów z 2004 r. zestawiono w tabeli poniżej.

Sektor	Produkcja globalna 2004 r. [mln zł]	Prognoza produkcji 2015 r. [mln zł]	Pobory 2004 Po / Pd [hm ³ /rok]	Prognoza poborów na 2015 r. dla wód powierzchniowych (Po) / podziemnych (Pd)	
				wg modeli Mamdaniego Po / Pd [hm ³ /rok]	wsp. wodochłon. z 2004r. Po / Pd [hm ³ /rok]
Górnictwo	33 425	34 134	11,80 / 8,30	2 (17%) / 4 (48%)	12 (100%) / 8,5 (100%)
Przetwórstwo przemysłowe	598 017	948 900	485,50 / 145,80	225 (46%) / 56 (38%)	771(159%)/ 232 (159%)
Energetyka	63 102	87 797	6 971,10/ 25,20	7608(109%)/24 (96%)	10669(156%)/35 (140%)

48. Wodochłonność ma zasadniczy wpływ na wyniki prognozy poborów wody. Jeśli przyjmie się malejącą dynamikę zmian współczynników wodochłonności (modele Mamdaniego), to otrzymuje się znaczne zmniejszenie prognozowanych poborów wody w stosunku do przypadku opartego na założeniu o niezmienności wodochłonności analizowanych sektorów gospodarki, a co ważniejsze – także w stosunku do poborów historycznych w 2004 r. (poza energetyką, dla której w tym przypadku przewiduje się niewielkie zmiany poborów, w pozostałych sektorach gospodarki spadek zużycia wody przekracza 50%). Dane historyczne dla większości sektorów gospodarki potwierdzają, że wzrostowi produkcji towarzyszy spadek zużycia wody. Wynika to z wprowadzania rozwiązań ograniczających wodochłonność produkcji.
49. Powyższe tendencje znajdują pełne odbicie w dotychczasowym poziomie zużycia wody przez przemysł, który od lat utrzymuje się na prawie stałym poziomie, wynoszącym około 7,6-8,3 km³ wody. Biorąc pod uwagę zarówno trudności w odpowiedzialnym prognozowaniu tego zużycia, jak i konieczność oszczędzania oraz wprowadzania do przemysłu technologii wodooszczędnych, można przypuszczać, że w horyzontach czasowych 2016 i 2030 poziom tego zużycia zmaleje. Przemysłowy pobór wód stanowi wielokrotność zużycia komunalnego i jako taki musi być odrębnie rozważany, w szczególności przy lokalizacji wodochłonnych zakładów przemysłowych.

Przemiany w energetyce

50. Przemiany w energetyce, związane ze wzrostem udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju, mają znaczenie dla poziomu zużycia wody oraz ze względu na wpływ inwestycji energetycznych na stan ekosystemów wodnych. Pod uwagę wzięto dwa rodzaje energii odnawialnej: energetykę wodną oraz produkcję biogazu

i biomasy. W obu przypadkach wzrost pozyskania energii z tych źródeł może być ograniczany przez zasoby wodne oraz przez uwarunkowania środowiskowe związane z ekosystemami od wody zależnymi.

51. Podstawowym dokumentem przedstawiającym strategię państwa w tym zakresie jest przyjęta przez Radę Ministrów w 2009 r. „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku”, opracowana przez Ministerstwo Gospodarki. Dokument ten określa podstawowe kierunki polskiej energetyki zarówno w perspektywie krótkookresowej, jak i w perspektywie 2030 roku. Zgodnie z dokumentem istotny będzie wzrost wykorzystania energetyki wodnej, zarówno małej skali, jak i większych instalacji, które nie oddziałują w znaczący sposób na środowisko oraz ocena możliwości energetycznego wykorzystania istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa.
52. Szczególnie istotna dla PWP jest kwestia dużych zawodowych zakładów energetycznych (w przyszłości również energetyka jądrowa), z których będzie uzyskiwane około 90% energii elektrycznej. W tym kontekście konieczna jest analiza środowiskowo-geograficzna udostępniania zasobów wodnych dla tej dziedziny energetyki.
53. Do produkcji biogazu i biomasy predestynowane są obszary rolnicze głównie w środkowej i północnej części kraju, a także wszystkie rejony rozwijających się obszarów metropolitalnych. Możliwości rozwoju produkcji tego typu są jednak silnie ograniczone przez możliwości zaspokojenia jej potrzeb wodnych. Produkcja energii tego rodzaju wymaga dużych ilości wody uzupełniającej naturalne zasoby w okresie wegetacyjnym. Istnieją także ograniczenia środowiskowe, związane z technologią pozyskania biogazu. Ze względu na różnorodność upraw służących produkcji biomasy nie ma istotnych ograniczeń obszarowych na terenie Polski.
54. Wzrastające zainteresowanie wykorzystaniem energii wód podziemnych - termalnych (energia geotermalna, w tym energia geotermalna niskiej entalpii) dla uzupełniającego pozyskiwania energii cieplnej (a w przyszłości również energii elektrycznej), zwłaszcza do ogrzewania pomieszczeń i przygotowywania ciepłej wody użytkowej w budynkach mieszkalnych oraz dla celów rekreacyjnych, wiąże się m.in. z potrzebą prowadzenia racjonalnej gospodarki złożami wód termalnych w oparciu o ustawę Prawo geologiczne i górnicze oraz opracowaniem racjonalnych zasad formalno-prawnych, w zakresie zrztu w/w wód po ich wykorzystaniu, a także z ochroną użytkowych poziomów wodonośnych przed zanieczyszczeniem wysokozmineralizowanymi, wykorzystanymi wodami termalnymi.
55. Energetyczne wykorzystanie wód musi wynikać zarówno z potrzeb (ogólnokrajowych, regionalnych, jak i lokalnych) w zakresie wytwarzania energii, jak również możliwości technicznych, a realizowane musi być zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju uwzględnianymi w gospodarowaniu wodami, mającymi na celu zachowanie dobrego stanu jakościowego i ilościowego zasobów wodnych kraju poprzez skoordynowanie potrzeb wodnych ludności i gospodarki, z uwzględnieniem potrzeb ochrony ekosystemów wodnych i od wód zależnych.
56. Inwestycje w zakresie energetycznego wykorzystania wód muszą być realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony zasobów środowiska, które determinują zarówno kwestie lokalizacji samego przedsięwzięcia, jak również warunki jego wykonania oraz eksploatacji. Dodatkowo, rozważając możliwość wykonania elektrowni wodnej, należy wziąć pod uwagę jej wpływ zarówno na samo koryto rzeki, jak również na urządzenia w nim zlokalizowane tak, aby planowane zamierzenie nie przyczyniło się do niewspółmiernego zwiększenia kosztów ich utrzymania. Dlatego też

planowanie inwestycji w zakresie energetyki wodnej powinno być poprzedzone, w każdym przypadku, oceną możliwości jej realizacji, w kontekście obowiązujących przepisów środowiskowych oraz możliwego do wykorzystania, w danej lokalizacji i przy zastosowaniu konkretnych rozwiązań technicznych, potencjału hydroenergetycznego cieku.

57. W Polsce, podobnie jak w innych krajach europejskich, istnieje silny sprzeciw wobec budowy dużych elektrowni wodnych, głównie z powodów środowiskowych (ze względu na niekorzystny wpływ elektrowni na ekosystem rzeki i terenów przyległych).
58. Perspektywy rozwoju energetyki wodnej mogą być związane głównie z kompleksową modernizacją istniejących elektrowni oraz dalszym rozwojem MEW, w tym bazującym na wykorzystaniu już istniejących obiektów piętrzących.

Budowa elektrowni wodnej powinna być zadaniem towarzyszącym nowej inwestycji hydrotechnicznej (tworzącej potencjał hydroenergetyczny), mający na celu ochronę przeciwpowodziową, przeciwdziałanie skutkom suszy oraz zaopatrzenie w wodę, co umożliwić będzie racjonalne wykorzystanie powstałego potencjału hydroenergetycznego.

59. Szacuje się, że możliwy do wykorzystania techniczny potencjał wodnej energii przepływowej wynosi ok. 12 tys. GWh. Zasoby techniczne tego potencjału dla poszczególnych dorzeczy wynoszą: dorzecze Wisły – 77.6%, dorzecze Odry – 20.1% i rzeki Przymorza - 2.3%. Szacuje się, że w Polsce istnieje ok. 2000 potencjalnych lokalizacji dla MEW.
60. Tempo i kierunki rozwoju energetyki wodnej, będącej interesariuszem gospodarki wodnej, w najbliższej przyszłości zależą zarówno od kierunków rozwoju przyjętych w politykach sektorowych oraz od potrzeb wodnych środowiska przyrodniczego i innych użytkowników wód, a także od ustalenia dopuszczalnych lokalizacji MEW i określenia standardów stosowanych w nich rozwiązań.

Przemiany w rolnictwie i leśnictwie

61. Użytki rolne zajmują powierzchnię 19 148 tys. ha, co stanowi 61,2% powierzchni Polski. W 2005 r. średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach, które prowadziły działalność rolniczą, wynosiła 6,19 ha. Na stan gospodarki wodnej wpływa duża liczba gospodarstw rolnych, wynosząca ponad 2 mln (w Niemczech ok. 0,8 mln), w tym prawie 1 mln to gospodarstwa niskotowarowe o powierzchni poniżej 5 ha. Występują jednak również duże gospodarstwa o powierzchni ponad 500 ha.
62. W chwili obecnej brak jest oficjalnych prognoz odnośnie do przyszłych potrzeb w zakresie poborów wody dla rolnictwa. Prognozowany spadek liczby ludności Polski, a także wprowadzanie nowych „wodooszczędnych” odmian roślin uprawnych w wyniku postępu biologicznego, może skutkować zmniejszeniem zapotrzebowania na wodę niezbędną dla wyprodukowania jednostkowego plonu. Jednakże część gruntów użytkowanych rolniczo przekazywana jest pod uprawy roślin przemysłowych, wykorzystywanych do produkcji biopaliw i pozyskania energii.
63. Rozwój rolnictwa i konieczność sprostania konkurencyjnemu rolnictwu europejskiemu spowoduje znaczne zwiększenie potrzeb w zakresie poborów wody do nawodnień, szczególnie w przypadku spełnienia się prognoz ocieplenia klimatu w Polsce. Wzrost temperatury spowoduje bowiem zwiększenie ewapotranspiracji przy spodziewanym zmniejszeniu opadów w okresie wegetacyjnym. Polskie rolnictwo nie jest przygotowane

do zapobiegania skutkom suszy. Może okazać się, że po 2030 r. ograniczenie dostępu do wody będzie stanowić barierę rozwoju rolnictwa również w naszym kraju.

64. Brak wyraźnych programów rozwoju rolnictwa, nieznaną konieczny poziom produkcji żywności w kraju dla zaspokojenia potrzeb ludności, nierozpoznany wpływ spodziewanego postępu biologicznego oraz globalnych zmian klimatu powodują, że wszelkie prognozy potrzeb wodnych rolnictwa, w tym nawodnień wodami powierzchniowymi i podziemnymi, obarczone są bardzo dużym błędem. Niezbędne jest oddzielne opracowanie strategii gospodarowania wodą w rolnictwie, w tym dokonanie oceny potrzeb nawodnień upraw polowych, sadowniczych i roślin przemysłowych.
65. Nie przewiduje się istotnego wzrostu zapotrzebowania na wodę wykorzystywaną w akwakulturze, pomimo rozwoju hodowli ryb łososiowatych. Zwiększone zapotrzebowanie na wodę kompensowane jest poprzez coraz powszechniejsze stosowanie systemów recykulacyjnych. Podobnie zjawisko obserwuje się przy hodowli ryb karpiovatych gdzie następuje stopniowy rozdział chowu ryb na intensywny (produkcja) i ekstensywny (tradycyjne stawiarstwo karpiove). Warto podkreślić, że nieoczyszczone zrzuty ze stawów hodowlanych mogą powodować wzrost zanieczyszczenia wód rzecznych.
66. Rolnictwo, szczególnie intensywnie, wielkoobszarowe, stanowi realne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Główne źródła związków biogennych (azot, fosfor) to hodowla zwierząt (bydło, trzoda chlewna, drób), niewłaściwe przechowywanie nawozów organicznych i środków ochrony roślin oraz nieprawidłowe nawożenie pól nawozami organicznymi i mineralnymi. Problemem jest również stan higieny zagród i obejścia gospodarczego, głównie małych gospodarstw rolnych.
67. Powierzchnia lasów w Polsce wynosi 9 026 tys. ha, co daje lesistość na poziomie 28,9%. Przewiduje się zwiększenie lesistości kraju do 30% do 2020 r., a do 33% do 2050 r. Plany zalesień powinny uwzględniać retencyjną funkcję lasów na potrzeby ograniczenia zagrożenia powodziowego i skutków susz. Jednocześnie należy dokładniej oszacować ich rolę w kształtowaniu bilansu wodnego. Przewiduje się utrzymanie wzrostowego trendu produktywności drzewostanów, ponieważ jest on związany z optymalizacją ich struktury i z coraz lepszym dostosowaniem drzewostanów do możliwości siedliska. Z jednej strony będzie to skutkowało polepszeniem wypełniania przez lasy funkcji wodochronnych i retencyjnych, ale z drugiej strony - wzrostem konsumpcji wody przez drzewostany leśne.

Sytuacja transportu wodnego

68. Polski śródlądowy transport wodny, będący istotnym interesariuszem gospodarki wodnej, należy oceniać w kategoriach transportu towarowego i pasażerskiego. Transport towarowy dotyczy wg aktualnej oceny praktycznie rzeki Odry, a pasażerski, głównie turystyczny, odnosi się do większego systemu rzek i kanałów na terenie Polski. Transport towarowy wymaga odpowiednich parametrów dróg wodnych, pasażerski zaś dostosowania jednostek pływających do parametrów rzek lub istniejących kanałów. Z dróg wodnych o całkowitej długości 3660 km przypada na: rzeki uregulowane – 2413 km, rzeki skanalizowane – 644 km, kanały – 341 km i jeziora żeglowne – 259 km.
69. Praktyczne funkcjonujące obecnie drogi wodne Polski to odcinki górnej i dolnej Wisły oraz Odra od Kędzierzyna-Koźla, a także istniejące pomiędzy nimi połączenie rzeczno-kanałowe. Na odrzańską drogę wodną (z Kanałem Gliwickim) przypada 684,7 km oraz na Kanał Bydgoski z Notecią i Wartą 294,3 km. Odrzańska droga wodna ma oprócz ww. połączenia, także połączenie z zachodnioeuropejskim systemem dróg

wodnych poprzez kanały Odra-Szprewa, stanowiący połączenie Śląsk-Berlin oraz Odra-Hawela, stanowiący połączenie Szczecin-Berlin. Parametry techniczne odrzańskiej drogi wodnej są zróżnicowane i wynikają z różnego typu zabudowy hydrotechnicznej, a także ze stanu technicznego obiektów drogi wodnej i jej zaplecza w postaci portów i przeładowni. W ostatnich latach przewozy żeglugą śródlądową na Odrze osiągają wartość około 5,5 mln ton/rok. Wg „Programu dla Odry 2006” modernizacja drogi wodnej i dostosowanie jej środkowego odcinka do parametrów drogi wodnej klasy III umożliwi przewóz ładunków do 20 mln ton/rok. Nie będzie to jednak droga w całości dostosowana do standardu drogi wodnej międzynarodowej, a także do rozwijających się technologii transportu.

70. W roku 1996 opracowano „Europejskie porozumienie o głównych śródlądowych drogach wodnych międzynarodowego znaczenia” (Porozumienia AGN z dnia 19 stycznia 1996 r. – EKG ONZ), którego przesłaniem było podjęcie i stosowanie przez państwa członkowskie Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych rozwoju sieci śródlądowych dróg wodnych międzynarodowego znaczenia. Sieć dróg wodnych międzynarodowego znaczenia spełniać musi określone warunki i odpowiadać parametrom technicznym właściwym dla dróg wodnych klasy IV, a dla nowych lub modernizowanych dróg wodnych według klasy Vb.

Wymagania dotyczące parametrów technicznych musiałyby zostać spełnione na polskich drogach wodnych, które wymienia to Porozumienie jako: E-30 dla drogi wodnej Odry, E-40 dla Wisły od Gdańska do Warszawy i Bugu do jego połączenia z Kanałem Dnieprobużańskim oraz na E-70 dla Warty i Noteci, Kanału Bydgoskiego i Brdy oraz dolnej Wisły do Zalewu Wiślanego. Dla wymienionych dróg wodnych, na całej ich trasie, nie można osiągnąć zalecanej klasy co najmniej Va, a nawet klasy IV poprzez realizację wyłącznie robót regulacyjnych.

Spełnienie wymogów Porozumienia AGN, tj. osiągnięcie klasy dróg wodnych kategorii E wymagałoby w polskich warunkach znaczącej przebudowy wymienionych dróg wodnych, tj. zabudowy ich nowymi stopniami piętrzącymi (wraz z przebudową większości istniejących jazów i śluz) oraz przebudowy większości mostów przekraczających wymienione drogi wodne. W przeciwieństwie do takich rzek, jak Ren, Dunaj, Rodan, oraz wybudowanych w przeszłości w Europie Zachodniej kanałów żeglownych, dostosowanych dla statków o dużym zanurzeniu, nasze rzeki na odcinkach swobodnego przepływu wód nie gwarantują osiągnięcia głębokości wody zbliżonych nawet do klasy IV. Bez znaczącej ingerencji technicznej w koryta rzeczne i środowisko, przez budowę na tych rzekach np. kaskady stopni wodnych lub drogą budowy równoległych kanałów żeglownych, nie można byłoby osiągnąć na naszych drogach wodnych parametrów technicznych jak dla dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym.

Z powodu ogromnych wydatków na taką przebudowę dróg wodnych i idącego za tym oddziaływania i przekształcenia środowiska wodnego oraz z uwagi na wymogi Ramowej Dyrektywy Wodnej, a także dyrektyw ptasiej i siedliskowej, chroniących walory obszarów Natura 2000, które na znaczących obszarach zlokalizowano właśnie w dolinach tych rzek, Polska nie przystąpiła do tego Porozumienia.

Krajami, które podpisały Porozumienie są w większości kraje, na terytorium których występują duże rzeki (Ren, Dunaj), a istniejące drogi wodne nie wymagają znaczących prac i tym samym nakładów finansowych związanych z ich dostosowaniem do warunków Umowy AGN. Według danych z 21 lipca 2008 r. (ECE/TRANS/S.C.3/180) Porozumienie AGN podpisało łącznie 15 państw, w tym

9 państw członkowskich Unii Europejskiej (Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Republika Czeska, Węgry, Włochy, Litwa, Luxemburg, Mołdawia, Holandia, Rumunia, Federacja Rosyjska, Słowacja i Szwajcaria.). Do Porozumienia nie przystąpiły między innymi RFN, Francja, Austria itd., które mają znacznie lepiej rozwiniętą sieć dróg wodnych i ich jakość niż Polska.

71. Droga wodna Wisły odgrywa niewielką rolę. Żegluga śródlądowa ma znaczenie lokalne, głównie na odcinkach górnej Wisły (skanalizowanej) i dolnej, a także na połączonych z nią drogach wodnych Nogatu i Szkarpany. Niemniej jednak te drogi wodne odgrywają istotną rolę w zakresie żeglugi małymi jednostkami turystycznymi, m.in. z Gdańska na wody Warmii i Mazur, a także ostatnio z Krakowa do Warszawy i do Gdańska. Rozwój turystycznej drogi wodnej Wisły powinien znaleźć odzwierciedlenie w „Programie dla Wisły – 2030”.
72. Prace na odrzańskiej drodze wodnej realizowane są wg „Programu dla Odry 2006”. Problem drogi wodnej górnej Wisły wymaga kompleksowej oceny, głównie w zakresie jej wykorzystania przy nieaktualnych założeniach przewozowych oraz niepełnej infrastrukturze transportowej.
73. Na uwagę zasługuje rosnące wykorzystanie wód do rekreacji i turystyki wodnej, w tym dróg wodnych do przewozów pasażerskich. Ten kierunek rozwoju opiera się na walorach przyrodniczo-krajobrazowych wód oraz na walorach kulturowych związanych z wodami (w tym zabytkach hydrotechniki). Na poziomie regionalnym i lokalnym powstają kompleksowe projekty turystycznego wykorzystania i zagospodarowania szlaków wodnych, które pretendują do włączenia ich na listę projektów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (na lata 2007-2013) przy znaczącym wykorzystaniu środków finansowych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dla tego kierunku rozwoju kluczowe znaczenie ma zagwarantowanie czystości wód oraz ochrona walorów przyrodniczych.
74. Perspektywy rozwoju śródlądowego transportu wodnego określone w „Polityce transportowej państwa na lata 2006-2025” definiuje się poprzez podwyższenie standardów dróg wodnych Odry i dolnej Wisły w zakresie i czasie wynikającym ze szczegółowych analiz, wspieranie odnowy floty dla przewoźników krajowych oraz promowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych zmierzających do wykorzystania żeglugi śródlądowej oraz rozwoju przewozów pasażerskich. Podwyższenie standardów zależne będzie od potrzeb gospodarczych.

Ochrona ekosystemów wodnych i od wody zależnych

75. Wypełnienie zobowiązań Polski wynikających z prawodawstwa wspólnotowego wymaga utworzenia w Polsce sieci Natura 2000, obejmującej obszary kluczowe dla zachowania wszystkich wymienionych w załącznikach do Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej gatunków i siedlisk przyrodniczych. Na podstawie danych naukowych o rozmieszczeniu tych gatunków oraz na podstawie przyjętych w Unii Europejskiej wspólnych kryteriów „reprezentatywności ujęcia” gatunków i siedlisk przyrodniczych w sieci oszacowano, że wymaga to ochrony w formie obszarów ptasich ok. 17-18% terytorium kraju (obecnie ok. 15,6%), a w formie obszarów siedliskowych – ok. 11-14% (obecnie ok. 8,1%). Łącznie obszary Natura 2000 musiałyby zająć ok. 20% terytorium Polski (obecnie 18,1% - stan na grudzień 2008 r.). Doliny rzeczne oraz inne obszary występowania ekosystemów wodnych i od wody zależnych będą pokryte tymi terenami w stopniu znacznie wyższym niż średnia krajowa.

76. Realizacja zobowiązań Polski wynikających z Konwencji o różnorodności biologicznej wymaga również uzupełnienia Krajowego Systemu Obszarów Chronionych i utworzenia 3-4 nowych parków narodowych (istnieją 23), ok. 300-400 rezerwatów przyrody (istnieje ok. 1400) oraz ok. 20-40 parków krajobrazowych (istnieje 120). Nowe obiekty będą w znacznym stopniu obejmować ekosystemy od wody zależne i doliny rzeczne.
77. Polityka środowiskowa Polski musi być zgodna z planem prac Unii Europejskiej na rzecz ochrony różnorodności biologicznej. Wynika stąd m. in. obowiązek dążenia do poprawy stanu całych krajowych zasobów gatunków i siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla Wspólnoty. Wykonanie tego obowiązku musi dotyczyć także ekosystemów wodnych i od wody zależnych.
78. Realizacja celów ochrony przyrody nie wyklucza inwestycji na obszarach chronionych, choć oczywiście nakłada na nie istotne ograniczenia – wymaga takiego planowania i projektowania przedsięwzięć, które zapewni realizację inwestycji przy minimalizacji niekorzystnego jej wpływu na środowisko.

IV.2 Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2016

79. Przy obecnym poziomie stosowania wodociągów zużycie wody w gospodarce komunalnej nie przekracza 59 m³/osobę/rok. Do 2016 r. należy założyć wzrost poziomu zwodociągowania o 10%, co daje wzrost zużycia wody do 65 m³/osobę/rok. Dodatkowo należy założyć 5% wzrost zużycia wody związany z dalszą urbanizacją, co sugeruje zużycie 68 m³ na 1 mieszkańca w roku. Prognozując liczbę ludności bez uwzględnienia migracji zewnętrznej na ok. 38 mln, otrzymujemy zużycie wody wynoszące około 2 584 hm³ w roku. W stosunku do obecnego zużycia jest to wzrost o 342 hm³ w roku. Nie stanowi on wprawdzie zagrożenia, ale nie zwalnia także z obowiązku ochrony zasobów.
80. Brakuje racjonalnych podstaw do realnej prognozy zużycia wody w przemyśle. Wysoce prawdopodobny jest spadek zużycia ze względu na wprowadzanie technologii wodooszczędnych. Każdy 1% oszczędności daje około 84 hm³/rok, które można wykorzystać dla pokrycia deficytów wody. Prognozując zużycie wody w przemyśle należy przyjąć oszczędności od 0 do 10%. Daje to prognozowane zużycie w granicach 7 540 – 8 378 hm³/rok wody (w tym pobory zwrotne i bezzwrotne).
81. Wodę dla rolnictwa należy prognozować w warunkach przewidywanych deficytów związanych ze skutkami suszy oraz ze wzrostem produkcji biomasy na potrzeby wzrostu energii ze źródeł odnawialnych. Dotychczasowy pobór wody na cele rolnicze wynosi 1 180 hm³/rok. Przewidywać należy wzrost zużycia o co najmniej 10%, czyli do wartości około 1 300 hm³/rok.
82. W powyższy sposób szacowana suma poborów wody na cele komunalne, przemysłowe i rolnicze w 2015 r. wynosi około 11 424 – 12 262 hm³/rok. Jest to pobór na poziomie podobnym do dotychczasowego. Nastąpią jednak zmiany w przestrzennej lokalizacji poboru i jego źródłach (możliwe zwiększenie poboru z wód podziemnych) oraz w czasowym (sezonowym) rozkładzie jego wielkości. Pogorszą się relacje pobór-zasób w obszarach metropolitalnych i w obszarach intensyfikacji rolnictwa. Należy więc liczyć się z koniecznością zastosowania dodatkowej retencji wody, której wartość powinna zostać oszacowana sezonowo i zlokalizowana obszarowo.
83. Potrzeby wodne środowiska, w tym obszarów chronionych i renaturyzowanych, wymagają odrębnego oszacowania. Konieczne jest również uruchomienie nawodnień

na torfowiskach zdegradowanych w wyniku odwodnienia, m.in. metodą regulowanego odpływu. Oszacowania wymagają zasięg i poziom zabezpieczenia minimalnych przepływów biologicznych oraz możliwość zachowania przepływów zbliżonych do naturalnego reżimu hydrologicznego (przepływu ekologicznego).

84. Umożliwienie zaspokajania potrzeb wodnych ludności, przemysłu, rolnictwa i środowiska jest ściśle uzależnione od prawidłowego funkcjonowania urządzeń hydrotechnicznych, dla których wymagany jest dobry stan techniczny i wysoki poziom bezpieczeństwa. Niezbędne jest, zgodnie z raportami GUNB oraz OTKZ IMGW, podejmowanie działań zmierzających do osiągnięcia wysokiego poziomu bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych.

IV.3 Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2030

85. Gospodarka komunalna do 2030 r. będzie prawdopodobnie wymagać wzrostu zużycia wody o 5 %, związanego z rozwojem urbanizacji, co sugeruje zużycie 71 m³ na 1 mieszkańca na rok (wzrost może być dużo większy, jeśli nie zostaną podjęte działania dla wdrażania metod oszczędnego zużycia wody). Prognozując liczbę ludności bez uwzględnienia migracji zewnętrznej na ok. 36,825 mln, otrzymujemy zużycie wody wynoszące około 2 614 hm³ w roku. Stanowi to wzrost w stosunku do obecnego zużycia o 372 hm³ w roku.
86. Z powodu braku podstaw dla przeprowadzenia realnej prognozy zużycia wody w przemyśle przyjęto oszczędności związane ze spadkiem współczynnika wodochłonności wynoszące około 15%. Daje to prognozowane zużycie na poziomie 7 122 hm³ wody w roku.
87. Wodę dla rolnictwa należy prognozować w warunkach przewidywanych deficytów związanych ze skutkami suszy oraz ze wzrostem produkcji biomasy na potrzeby zwiększenia wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Przewidywać należy znaczny wzrost zużycia w stosunku do obecnego, szczególnie w przypadku spełnienia się prognozy zmian klimatu.
88. W ten sposób szacowana suma poborów wody na cele komunalne, przemysłowe i rolnicze w 2030 r. wynosi około 11 152 hm³. Jest to pobór na podobnym poziomie jak dotychczas (np. w stosunku do 2005 i 2004 roku).
89. Podobnie jak na poziomie 2015 r., zabezpieczenie potrzeb wodnych środowiska, w tym powiększonego arealu obszarów chronionych, wymaga oszacowania i powiązania z odbudową naturalnej retencji. Należy również tutaj oszacować zasięg i poziom potrzeb, a także zabezpieczenie minimalnych przepływów biologicznych jako elementów zachowania przepływów zbliżonych do naturalnego reżimu hydrologicznego.
90. Zmniejszenie ryzyka powodziowego do 2030 r. wymagać będzie dalszej rozbudowy systemów retencji powodziowej technicznej i naturalnej oraz rozwoju retencji wód opadowych w obszarach objętych procesem urbanizacji. Te działania, podobnie jak wcześniej, będą jednocześnie przyczyniały się do ochrony i poprawy struktury bilansu wodnego.

IV.4 Ograniczenie ryzyka powodziowego w perspektywie 2016

91. Obniżenie zagrożenia powodziowego do 2016 r. wymaga zwiększenia retencji przeciwpowodziowej, w tym budowy systemów retencji technicznej, odbudowy retencji naturalnej oraz rozwoju retencji wód opadowych w obszarach objętych procesem urbanizacji. Jednocześnie te działania przyczynią się zarówno do ochrony i poprawy struktury bilansu wodnego, jak i do poprawy jakości biologicznej ekosystemów wodnych i przeciwdziałania niekorzystnym zmianom hydromorfologicznym. Aby można było to osiągnąć, należy wcześniej dokonać:
- oszacowania rzeczywistego ryzyka powodziowego, zwłaszcza w miejscach, gdzie cyklicznie występują szkody powodziowe,
 - oceny funkcjonalności istniejących środków ochrony przed powodzią, w ujęciu kompleksowym, obecnie oraz w warunkach prognozowanych zmian i wzrostu zagrożenia,
 - określenia ogólnopolskich, obowiązujących reguł i procedur planowania przestrzennego i użytkowania terenu w obszarach narażonych na zagrożenie, mających na celu systematyczne obniżania ryzyka powodziowego i ograniczania jego wzrostu w przyszłości.
92. Zgodnie z zapisami Dyrektywy powodziowej, do grudnia 2011 r. sporządzona zostanie wstępna ocena ryzyka powodziowego, która określi obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których do grudnia 2013 r. opracowane zostaną mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego. Natomiast do grudnia 2015 roku przygotowane zostaną plany zarządzania ryzykiem powodziowym, które ustalą odpowiednie cele zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy.

Jednakże konieczne jest wcześniejsze określenie obszarów problemowych, gdyż wymagają one szybkiej interwencji przede wszystkim ze względu na zagrożenie życia i zdrowia ludności, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz wieloletnie opóźnienia w ich rozwiązaniu, spowodowane m.in. brakiem środków finansowych, a także ze względu na straty wywołane wtórnym zagrożeniem, w tym ekonomiczne, społeczne i gospodarcze oraz możliwość wystąpienia zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, m.in. dla obszarów chronionych.

Do obszarów problemowych w ochronie przeciwpowodziowej o znaczeniu krajowym, w tym obszarów decydujących o kształtowaniu się fali powodziowej należą:

1. Górna Odra, szczególnie Kotlina Raciborska, Kotlina Kłodzka, Nysa Kłodzka od zbiornika Nysa do ujścia do Odry oraz aglomeracja wrocławska
2. Środkowa i Dolna Odra, szczególnie w kontekście prowadzenia akcji lodołamania i poprawy odpływu wód powodziowych
3. Górna Wisła
4. Środkowa Wisła, szczególnie w kontekście doliny Wisły od Płocka do Torunia oraz poprawy odpływu wód powodziowych z dorzecza Bugu
5. Dolna Wisła, szczególnie Żuławy Wiślane

Obszary te wymagają podjęcia działań, które określone zostały w tab. 7.3.

Należy przy tym zaznaczyć, że plany gospodarowania wodami, jako dokumenty, które obejmują działania zmierzające do spełnienia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych, nie stoją w sprzeczności z realizacją

działań mogących wpłynąć na pogorszenie stanu wód, o ile działania te służą nadrzędemu celowi społecznemu lub wynikają z przyjętych polityk, planów lub programów, a ich realizacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym, społecznym lub gospodarczym. Ponadto, zgodnie z art. 13 ust. 7 RDW, w roku 2015 plany gospodarowania wodami skoordynowane zostaną z planami zarządzania ryzykiem powodziowym.

IV.5 Efekty osiągnięte w gospodarce wodnej w perspektywie 2030 r.

93. Będzie funkcjonować zintegrowany, krajowy system gospodarowania zasobami wodnymi, gwarantujący realizację strategicznych zadań gospodarki wodnej w zmieniających się uwarunkowaniach.
94. Będą ugruntowane zasady i procedury osiągania i utrzymywania dobrego stanu lub potencjału wód, a także dobrego ilościowego i jakościowego stanu wód podziemnych, oparte na proporcjonalności ekologicznej, społecznej i ekonomicznej, odniesionej do zaspokajania potrzeb wodnych oraz przeciwdziałania naturalnym zagrożeniom. Praktycznie:
 - dopływ zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych ulegnie zasadniczemu ograniczeniu, a poprzez częściową odbudowę naturalnej i ochronę istniejącej retencji zahamowana zostanie degradacja struktury i wysokości odpływu ze zlewni. Dzięki temu zostaną w znacznym stopniu wyeliminowane przyczyny negatywnych zmian hydromorfologicznych i fizykochemicznych, a tym samym znacznej poprawie ulegnie jakość biologiczna większości wód powierzchniowych. Nowe zasady i technologie realizacji uzasadnionej zabudowy hydrotechnicznej ograniczą ich istotny wpływ na zmiany morfologiczne koryt rzek i potoków oraz na jakość biologiczną wód,
 - wymagane warunki funkcjonowania dolinowych korytarzy rzecznych zostaną osiągnięte poprzez dopuszczone i akceptowane zasady zagospodarowania i użytkowania stref przybrzeżnych, zapewniające ochronę bioróżnorodności, a także odpowiednią szerokość korytarza zapewniającą ciągłość ekosystemu i odpływ wielkich wód. Zaburzenia warunków funkcjonowania korytarzy w zakresie określonym wymaganiami i kryteriami ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych, związane z zabudową brzegową i korytową, będą dopuszczone jedynie w drodze odstępstw uzasadnionych koniecznością ekonomiczno-społeczną.
95. Będzie funkcjonować i rozwijać się zaawansowany system zarządzania ryzykiem powodziowym, w którym:
 - na podstawie planów zarządzania ryzykiem powodziowym będą kształtowane komplementarne rozwiązania ograniczające wzrost zagrożenia powodziowego oraz ochronę przed nim środkami technicznymi i innymi:
 - ograniczenie wzrostu zagrożenia powodziowego zostanie osiągnięte przez racjonalizację zagospodarowania przestrzennego i użytkowania terenu w rejonach rzek oraz przez racjonalną gospodarkę wodami opadowymi w obszarach objętych urbanizacją,
 - ochrona przed powodzią będzie realizowana przez kompleksowe systemy retencyjne (retencja naturalna i sztuczna), ograniczające wielkość powodzi, oraz poprzez systemy środków ograniczających zasięg powodzi

(obwałowania, kanały ulgi, zabezpieczenie właściwych korytarzy rzecznych) i jej skutki (zabudowa umacniająca koryta rzek i potoków), skoncentrowane w miejscach wysokiego ryzyka powodziowego,

- zrealizowany zostanie „Program budowy flotyli lodołamaczy”,
 - zostanie rozwinięty system ostrzeżeń przed powodzią, system reagowania na zagrożenia, system odbudowy po powodzi oraz system edukacji i informacji,
 - zostanie rozwinięty system ubezpieczeń powodziowych jako niezbędny element systemu organizacyjno-prawnego,
 - integrację powyższych elementów systemu oraz procedury kontroli jego efektywności będą skutkować wzrostem zabezpieczenia przeciwpowodziowego.
96. Kształtowanie zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb wodnych użytkowników i środowiska będzie realizowane m.in. na podstawie Krajowego Programu Retencjonowania Wód poprzez:
- odbudowę naturalnej retencji zlewni, która będzie sprzyjała zarówno poprawie warunków wilgotnościowych gruntu i poprawie stanu ekologicznego ekosystemów wodnych i od wody zależnych, jak i opóźnieniu spływu wód opadowych,
 - rozwój systemów retencji opartych na retencji naturalnej i zbiornikowej w obszarach wymagających interwencji na skutek zachodzących zmian klimatycznych (wzrost zagrożenia powodzią i suszą) i rozwoju zagospodarowania przestrzennego,
 - łagodzenie deficytu wody, głównie w rolnictwie przez stosowanie wodooszczędnych upraw i technologii oraz ograniczenie odwodnień, a także dzięki uzasadnionej alokacji zasobów,
 - funkcjonujące w praktyce zasady ograniczenia alokacji zasobów wodnych dzięki integracji gospodarki wodno-ściekowej na poziomie lokalnym z gospodarowaniem zasobami wodnymi w skali zlewni,
 - wdrożoną politykę oszczędności w korzystaniu z zasobów wodnych z podziałem na rodzaje zapotrzebowania i uwzględnieniem technologii wodooszczędnych,
 - zwiększenie bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych.
97. System prognoz, monitoringu i informacji o suszy zostanie wprowadzony i będzie systematycznie rozszerzany.
98. System ubezpieczeń przed skutkami suszy zostanie poprawiony.
99. Potencjał energetyczny polskich rzek zostanie racjonalnie wykorzystany z uwzględnieniem wymagań środowiskowych.
100. Rozwiązania w zakresie transportu wodnego będą dostosowane do ogólnej polityki transportowej Polski oraz do wymagań środowiskowych.
101. Turystyka i rekreacja związana z wykorzystaniem zasobów wodnych będzie kształtowana z uwzględnieniem kryteriów przyrodniczych.
102. Zarządzanie systemem gospodarowania wodami będzie oparte na zarządzaniu zlewniowym, w celu harmonizacji rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony ekosystemów wodnych. Podmioty struktury zarządzającej będą dzieliły pomiędzy siebie kompetencje przypisane odpowiedniemu zasięgowi obszarowemu:

- na poziomie krajowym: planowanie w gospodarowaniu wodami, inicjatywa ustawodawcza oraz monitoring i ocena realizacji gospodarki wodnej i jej planów operacyjnych,
- na poziomie zlewniowym:
 - planowanie i programowanie oraz monitoring i ocena efektów działań na poziomie regionalnym,
 - organizowanie, koordynowanie i kontrola w zakresie eksploatacji urządzeń wodnych, administrowania majątkiem skarbu państwa, a także innych podmiotów w zakresie określonym prawem – na poziomie regionalnym,
 - planowanie, organizowanie i koordynowanie działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy przez Ośrodki Koordynacyjno-Informacyjne ochrony przeciwpowodziowej RZGW,
- na poziomie lokalnym:
 - administrowanie majątkiem Skarbu Państwa oraz utrzymanie wód i urządzeń wodnych w ścisłym współdziałaniu z lokalnym samorządem,
 - przygotowywanie planów zagospodarowania przestrzennego, a także organizowanie i kontrola lokalnych systemów gospodarki wodnej i ściekowej oraz zarządzania kryzysowego,
 - likwidacja skutków w zakresie sytuacji nadzwyczajnych związanych z powodzią i suszą.

IV.6 Uwarunkowania realizacji celów strategicznych gospodarki wodnej

103. Zderzenie zarysowanej wizji gospodarki wodnej w horyzoncie 2030 z zakresem kluczowych problemów wynikających z diagnozy oraz z trudnościami w poprawnej identyfikacji i interpretacji prognoz wskazuje na poważne przeszkody w realizacji założonych zadań strategicznych gospodarki wodnej. Ich pokonanie zależy od szybkiego:

- rozwoju monitoringu oraz baz danych i systemu informacji służących identyfikacji potencjalnych deficytów wody i ich przyczyn, rodzaju i poziomu wzrostu zagrożenia powodziowego i jego skutków na obszarze kraju, potrzeb wodnych, kontrolowania stopnia ich zaspokojenia, stanu infrastruktury hydrotechnicznej, oceny jej efektywności itd.,
- rozwiązania problemów w zakresie: analizy i oceny zużycia wody, a także ram dla wprowadzania zasad racjonalizacji tego zużycia, zasad alokacji zasobów na pokrycie deficytów, programów oszczędnościowych, zasad inwestowania w energetykę wodną i zasad zabezpieczenia potrzeb wodnych do produkcji biomasy służącej rozwojowi wytwarzania energii z jej spalania, a także partycypacji w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju transportu wodnego,
- ustalenia i opracowania priorytetów, kryteriów i wytycznych dla planowania i realizacji zróżnicowanej ochrony przed powodzią, alokacji zasobów służącej likwidacji deficytów wody oraz dla programów oszczędnościowych i restrykcji w kontroli zużycia wody, planowania zagospodarowania przestrzennego ograniczającego zaburzenia w bilansie wodnym, itd.,

- wprowadzenia, we współpracy z instytucjami zarządzającymi, eksploatacyjnymi i wykonawczymi, ciągłego programu badań rozwojowych i prac studialnych, mających na celu poprawną ocenę aktualnego stanu zasobów wodnych i ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, a także prognozowanie i przewidywanie scenariuszy rozwoju skutków zmian klimatycznych oraz zmian wynikających z rozwoju zagospodarowania zlewni i dorzeczy, co da podstawę do wypracowywania skutecznych i uzasadnionych rozwiązań problemów. Istotnym dokumentem, umożliwiającym podejmowanie prawidłowych działań, powinien być opracowany dla całego kraju program retencjonowania wód, oparty na analizie sektorowych potrzeb wodnych. W ten sposób zbudowana zostanie przestrzeń bezpiecznego i efektywnego działania branży „gospodarka wodna”, opierająca się na silnych podstawach metodycznych, podstawowym i ustawicznym kształceniu kadry oraz współpracy z branżami pokrewnymi.
104. System monitoringu, baz danych i informacji jest podstawą realizacji współczesnej polityki wodnej. PWP uznaje realizację systemu baz danych za jeden z głównych priorytetów. Przegląd uwarunkowań, zakresu zagadnień diagnostycznych oraz prognostycznych pokazuje, że ten system musi odejść od tradycyjnego rozumienia bazy danych gospodarki wodnej na rzecz utworzenia obok niej powiązań z bazami danych innych dziedzin. Powinien on także objąć budowę określonego zakresu i poziomu analiz, ocen i interpretacji jednostkowych i kompleksowych.
 105. Priorytety, kryteria, standardy metodyczne i wytyczne w planowaniu, projektowaniu, realizacji i kontroli to podstawowe instrumenty merytoryczne we wszystkich dziedzinach działalności w ramach gospodarowania wodami. Bez tych instrumentów nie można oceniać aktualnego stanu, prognozować przyszłych działań, planować i realizować poprawnych rozwiązań oraz monitorować i rozliczać ich efektów.
 106. Zakres i identyfikacja kluczowych problemów formalno-prawnych wyraźnie wskazują na zróżnicowanie „dystansów” dzielących wizję gospodarki wodnej w horyzoncie 2030 od jej obecnego stanu w poszczególnych obszarach problemowych. Wskazują one także na konieczność zmian w zarządzaniu gospodarką wodną, aby skutecznie rozwinąć i stosować narzędzia prawno-ekonomiczne, dokonywać ustaleń międzybranżowych opartych na poprawnym podziale kompetencji, oddzielić planowanie, organizowanie i kontrolę od inwestowania i administrowania, a także - co bardzo istotne i pilne - inicjować zintegrowane działania mające na celu zapewnienie spójności przestrzennej rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną zasobów wodnych oraz środowiska i z działaniami na rzecz ograniczenia wzrostu ryzyka powodziowego.

VI Reforma gospodarki wodnej

107. Analiza funkcjonowania gospodarki wodnej oraz diagnoza stanu finansowania wykazały, że system gospodarki wodnej wymaga usprawnienia. Poprawa jego działania nie jest celem samym w sobie. Najważniejszym warunkiem, który powinny spełniać proponowane zmiany, jest poprawa szeroko rozumianego gospodarowania wodami. Należy dążyć do tego, aby zasoby wodne wraz z całą infrastrukturą (techniczną i administracyjną) były zabezpieczone przed wszelkimi istotnymi zagrożeniami i stanowiły stabilny system, zarówno w zakresie jakości, jak i ilości.

V.1 Uzasadnienie konieczności reformy

Poniżej przywołane są najważniejsze problemy decydujące o konieczności reformy gospodarki wodnej.

108. Stan obecnych instrumentów wykonawczych gospodarowania wodami wskazuje na:

- niespójność systemu regulacji prawnych i ciągłości polityki legislacyjnej powiązanych z bieżącą oceną wykonalności prawa w gospodarowaniu wodami,
- niespójność systemu instrumentów ekonomicznych stymulujących racjonalność, a także wzrost samofinansowania gospodarowania wodami,
- brak operatywnego systemu finansowania gospodarowania wodami, a w szczególności utrzymania majątku Skarbu Państwa i rozwoju infrastruktury wodnej w zlewniach rzecznych,
- niewystarczający zakres jednorodnej informacji i monitoringu służącego obecnym zadaniom gospodarowania wodami (brak jednolitego systemu informacji o wodzie),
- nieefektywny system konsultacji ze społeczeństwem i organizacjami pozarządowymi.

109. Skutki małej efektywności systemu zarządzania:

- ograniczona dostępność wód dobrej jakości dla różnych użytkowników i wzrost jej kosztów społecznych, gospodarczych i ekologicznych w skali zlewni rzecznej,
- ograniczona stymulacja racjonalności i efektywności działań użytkowników wody,
- niepełne wykonanie zobowiązań akcesyjnych Polski w zakresie ochrony wód w ramach realizacji KPOŚK współfinansowanego z funduszy Unii Europejskiej za pośrednictwem krajowych instytucji centralnych,
- ograniczone możliwości formułowania i wdrażania zlewniowych polityk gospodarowania wodami, uwzględniających planowanie działań oraz ich odpowiednie finansowanie w układzie zlewniowym,
- brak długofalowej polityki gospodarowania majątkiem Skarbu Państwa w zlewniach rzecznych, w harmonijny sposób łączącej efektywność funkcjonalną i ekonomiczną z zachowaniem bioróżnorodności, przy akceptacji społecznej,
- niedostatecznie odtwarzany majątek Skarbu Państwa w zlewniach rzecznych i jego postępująca degradacja,
- brak przygotowania i wdrożenia nowoczesnych środków i metod ochrony przed powodzią i suszą, pozwalających na pełne wykorzystanie potencjału naturalnej

retencji w zlewniach rzecznych, przy zastosowaniu technik informatycznych w powiązaniu z topograficzną i ekonomiczną bazą danych,

- brak dostatecznego powiązania polityk sektorowych i planów regionalnych w zlewniach rzecznych.

110. Dla uzyskania niezbędnej skuteczności funkcjonalnej i efektywności ekonomicznej gospodarowania wodami w Polsce konieczna jest wobec powyższego głęboka reforma obecnego systemu gospodarowania wodami. Nowy zintegrowany system gospodarowania wodami powinien być dostosowany do warunków zrównoważonego rozwoju w zlewniach rzecznych, a równocześnie spełniać wymogi Unii Europejskiej.

V.2 Założenia generalne reformy

111. Założeniem generalnym reformy jest stworzenie spójnego systemu zarządzania, umożliwiającego osiągnięcie celów polityki oraz pełną realizację zlewniowej polityki gospodarowania wodami, zgodnie z wymogami i standardami Unii Europejskiej.

112. Uregulowania prawne powinny uwzględniać zasadę zintegrowanego gospodarowania wodami i wiodącą rolę krajowej polityki w obszarach dorzeczy (obejmujących także wody przybrzeżne), regionach wodnych i zlewniach wobec działań podejmowanych regionalnie i lokalnie przez samorzady i różne podmioty gospodarcze.

113. Uregulowanie zasad i mechanizmów ekonomicznych zapewniających wysoki stopień samofinansowania gospodarki wodnej.

114. Niezbędne jest rozdzielenie kompetencji dotyczących zarządzania zasobami wodnymi od utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa należącym do gospodarki wodnej.

115. Autonomiczne zarządzanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym będzie realizowane przez rządową administrację wodną (ministra właściwego ds. gospodarki wodnej, Prezesa KZGW i dyrektorów RZGW), za pomocą odpowiednich instrumentów wykonawczych. Zarządzanie to będzie obejmować również wody przybrzeżne i przejściowe w ramach dorzeczy. Administracja rządowa będzie odpowiedzialna za prowadzenie kompleksowej polityki i realizację Polityki wodnej państwa na poziomie kraju, regionów wodnych i poszczególnych zlewni.

116. Utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa powinno być zintegrowane i realizowane przez jednolite struktury organizacyjne.

Szczegółowe informacje na temat proponowanej reformy znajdują się w załączniku nr 2.

VII Wdrożenie PWP

VI.1 Założenia

117. Podstawy wdrożenia dla osiągnięcia celu nadrzędnego PWP stanowią:

- realizacja celów strategicznych PWP,
- reforma systemu gospodarki wodnej, jako instrumentu realizacji PWP,
- spełnienie wymogów prawa wspólnotowego.

VI.2 Ramowy plan wdrożenia PWP

118. Z uwagi na wymogi średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz przyjętej przez Rząd RP Polityki ekologicznej państwa, podstawowym okresem wdrożeniowym PWP są lata 2010-2016. Natomiast okres 2017-2030 wynika z realizacji zobowiązań międzynarodowych.

119. Z uwagi na obowiązujące prawo polskie i unijne, część działań stanowiących elementy realizacji celów PWP realizowanych jest na bieżąco.

120. Zakres planu wdrożenia PWP obejmuje:

- działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem,
- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów PWP,
- inne działania priorytetowe do roku 2016:
 - działania sektorowe, które obniżą poziom negatywnego oddziaływania infrastruktury w tych sektorach na stan zasobów wodnych, a także umożliwią realizację zadań mających istotny wpływ na poprawę stanu zasobów wodnych,
 - zadania inwestycyjne gospodarki wodnej, szczególnie w zakresie ochrony przed powodzią i suszą, z uwzględnieniem nowej polityki wodnej określonej w PWP,
 - zadania inwestycyjne, które złagodzą lub wyeliminują negatywne skutki już podjętych działań w odniesieniu do zasobów przyrodniczych.

VI.2.1 Plan wdrożenia dyrektyw

121. Przyjęto, że wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy Powodziowej stworzy podstawy do realizacji zobowiązań wszystkich pozostałych dyrektyw dotyczących osiągania dobrego stanu wód i ekosystemów wodnych oraz od wody zależnych.

122. Terminy realizacji zadań tworzących plan działań, związanych z wdrożeniem tych dyrektyw, wynikają z ich wewnętrznych harmonogramów oraz zaleceń opracowanych przez KZGW.

Szczegółowy harmonogram działań związanych z wdrożeniem dyrektyw UE prezentuje załącznik3.

Tabela 7.2 Plan działań związanych z wdrożeniem dyrektyw

Wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE	
2.1	Wdrożenie zmodernizowanego systemu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych
2.2	Opracowanie „Programu wodno-środowiskowego kraju” oraz planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, w tym wykazu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, dla których należy ubiegać się o derogacje
2.3	Opracowanie procedur dla ustanawiania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych, zgodnie ze wskazaniem dokumentacji hydrogeologicznych realizowanych w ramach "Kierunków badań w dziedzinie hydrogeologii (na lata 2008-2015)"
2.4	Opracowanie i wdrożenie polityki opłat za wodę, zapewniającej zwrot kosztów usług wodnych oraz identyfikacja ewentualnych odstępstw od tej zasady
2.5	Wdrażanie ustaleń planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i kontrola ich efektów w procesie aktualizacji i weryfikacji planów
2.6	Przegląd i aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy z uwzględnieniem procedury konsultacji społecznych
Według harmonogramu wdrożenia Dyrektywy koszty opracowania wymaganych dokumentów planistycznych w latach 2010-2015 szacuje się na ok. 15 mln zł.	
Wdrożenie Dyrektywy 2007/60/WE w sprawie oceny i zarządzania ryzykiem powodziowym	
2.7	Ustalenie kryteriów i priorytetów ochrony przed powodzią w celu identyfikacji poziomu ochrony obszarów na podstawie istniejących środków, a w konsekwencji w celu oceny rzeczywistego ryzyka powodziowego
2.8	Ustalenie zasad wyceny majątku trwałego i ruchomego narażonego na szkody, w ujęciu rzeczowym, w zależności od zakresu szkód (wynikającego z głębokości zalewu), wraz z określeniem regionalnego zróżnicowania kosztów jednostkowych
2.9	Dokonanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego
2.10	Analiza i ocena poziomu zagrożenia, wraz z identyfikacją jego zróżnicowania pod kątem źródeł i przyczyn, na potrzeby oceny skuteczności działań profilaktycznych
2.11	Opracowanie map zagrożenia i ryzyka powodziowego
2.12	Przestrzenna identyfikacja możliwości działań profilaktycznych, mających na celu obniżenie istniejącego oraz ograniczenie przyszłego zagrożenia, a także przestrzennej struktury i zasięgu obszarów wymagających zastosowania środków ochrony przed powodzią
2.13	Opracowanie, poddanie społecznej konsultacji i opublikowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym
2.14	Wdrażanie, aktualizacja i weryfikacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym
Według harmonogramu wdrożenia Dyrektywy koszty opracowania wymaganych dokumentów planistycznych w latach 2010-2015 szacuje się na ok. 500 mln zł.	

VI.2.2 Plan wdrożenia reformy gospodarki wodnej

123. Zakłada się, że reforma systemu gospodarki wodnej zostanie zrealizowana do 31 grudnia 2013 r. W tym czasie zostaną opracowane podstawy i wdrożona zostanie nowa struktura funkcjonowania instytucjonalnego, a także będą zrealizowane pilne zadania fazy przejściowej.
124. Do końca 2016 r. będzie trwać weryfikacja zasad funkcjonowania zreformowanego systemu gospodarowania wodami.

Szczegółowe informacje na temat planu wdrożenia reformy gospodarki wodnej znajdują się w załączniku2.

VI.2.3 Pozostałe działania priorytetowe

Działania przygotowawcze

125. Pilnego rozwiązania wymaga narastający problem wydatkowania funduszy ze źródeł krajowych i unijnych na przedsięwzięcia hydrotechniczne, mające negatywny wpływ na hydromorfologię cieków (regulacje, remonty, przebudowa cieków i remonty urządzeń przeciwpowodziowych, realizowane z zastosowaniem aktualnie nieakceptowanych rozwiązań technicznych), których realizacja może mieć wpływ na cele środowiskowe wynikające z Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW).
126. Konieczne jest opracowanie metodyki określania przepływów nienaruszalnych (ekologicznych), uwzględniających zmienność naturalnego reżimu hydrologicznego.
127. Presja na budowę małych elektrowni wodnych (MEW) zwiększa skalę problemu utraty drożności ekologicznej cieków. Problem ten jest pogłębiany przez brak wojewódzkich programów udrażniania rzek lub/ oraz ich implementacji oraz niskie nakłady na tego typu działania, w tym niską efektywność absorpcji środków unijnych przeznaczonych na poprawę drożności rzek jako korytarzy ekologicznych.
128. Z uwagi na grożące Polsce kłopoty z wykorzystaniem środków wspólnotowych na działania z zakresu gospodarowania wodami oraz ewentualne sankcje ze strony Komisji Europejskiej za naruszanie zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego, zaleca się pilne wdrożenie programu interwencyjnego dla powstrzymania najbardziej szkodliwych działań prowadzących do pogorszenia stanu wód w rozumieniu RDW. Działania te spowodują również, że inwestorzy zainteresowani budową MEW będą mieli w przejrzysty sposób określone warunki odnośnie możliwych lokalizacji i ograniczeń środowiskowych budowy MEW, co usprawni proces planowania i realizacji inwestycji.
129. Odnośnie do regulacji cieków zaleca się podjęcie w trybie pilnym następujących działań:
 - przygotowania – do czasu osiągnięcia pełnego zharmonizowania prawodawstwa polskiego z dyrektywami UE – prowsólnotowej wykładni prawa krajowego w zakresie przepisów, które mogą stać w kolizji z osiągnięciem celów RDW,
 - przygotowania zaleceń i wytycznych Ministra Środowiska oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, adresowanych do wszystkich jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez te Ministerstwa, w zakresie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć

polegających na regulacji cieków oraz przebudowie urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej,

- opracowania oraz rozpowszechnienia zaleceń i wytycznych w zakresie przyjaznych środowisku technik i technologii budownictwa wodnego oraz zasad prowadzenia robót,
- oceny reprezentatywnej próby przedsięwzięć hydrotechnicznych zrealizowanych i planowanych do realizacji po wejściu Polski do UE, pod kątem ich zgodności z zasadami „dobrych praktyk”, opracowania zaleceń eliminujących najczęściej występujące złe praktyki w realizacji przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej.

130. W odniesieniu do zachowania i poprawy ekologicznej drożności cieków (dzięki lepszemu absorpcji środków unijnych na udrażnianie przeszkód) zaleca się podjęcie w trybie pilnym następujących działań:

- przyspieszenia wyznaczenia „Rzek (i potoków) o specjalnym znaczeniu dla ryb wędrownych”, stanowiących najważniejsze korytarze migracyjne i będących tarliskami i miejscami dorastania form młodocianych, rzeki te miałyby priorytet w udrażnianiu już istniejących przeszkód na trasie wędrówki ryb oraz objęte byłyby zakazem budowy nowych piętrzeń, a odcinki rzek i potoków istotne dla rozrodu ryb byłyby chronione przed niekorzystnymi zmianami hydromorfologicznymi,
- nadania „Rzekom o specjalnym znaczeniu dla ryb wędrownych” statusu prawnego „obszaru przeznaczonego do ochrony gatunków wodnych o znaczeniu ekonomicznym” w rozumieniu art. 6 i zał. IV Ramowej Dyrektywy Wodnej, który integrowałby również krajowe formy ochrony przyrody i zasobów ichtiofauny (obszary sieci Natura 2000, rybackie obręby ochronne, itp.),
- opracowania wytycznych dla rzek, na których realizowane będą inwestycje energetyki wodnej w odniesieniu do parametrów, jakie powinny spełniać urządzenia służące migracji ryb i organizmów wodnych, uwzględniające specyficzny dla danego dorzecza zestaw gatunków,
- pilnego zakończenia opracowywania wojewódzkich programów udrażniania rzek (w ramach „Wojewódzkich Planów Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych”),
- wprowadzenia do „Wojewódzkich Planów Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych” priorytetów dla udrażniania przeszkód znajdujących się na „Rzekach o specjalnym znaczeniu dla ryb wędrownych”,
- przetłumaczenia i wydania rekomendowanych przez FAO europejskich podręczników projektowania urządzeń służących migracji ryb i innych organizmów wodnych,
- przeprowadzenia szkoleń dla projektantów i administracji w zakresie usuwania piętrzeń na ciekach i projektowania urządzeń służących skutecznej migracji ryb,
- oceny reprezentatywnej próby urządzeń służących migracji ryb i innych organizmów wodnych, zrealizowanych i planowanych do realizacji po wejściu Polski do UE, pod kątem ich efektywności, opracowania zaleceń eliminujących najczęściej występujące złe praktyki w realizacji przedsięwzięć z zakresu udrażniania cieków.

131. Konieczne jest pilne podjęcie działań na rzecz zapobiegania i skutecznego zwalczania wycieków substancji ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych do rzek

i zbiorników wodnych. Należy przeprowadzić kontrolę stanu technicznego wszystkich rurociągów transportujących substancje ropopochodne i inne ciekłe substancje niebezpieczne, przebiegających pod dnem rzek, innych zbiorników oraz terenów podmokłych. Należy opracować zalecenia dotyczące zwalczania tego typu awarii oraz odpowiednio wyposażyć w sprzęt i materiały służby ratownicze w rejonach potencjalnych awarii rurociągów. Konieczne będzie również opracowanie systemu międzyregionalnej i międzynarodowej współpracy w zwalczaniu poważnych awarii.

132. Konieczna jest weryfikacja dokumentów planistycznych i programowych szczebla wojewódzkiego pod kątem ich wpływu na realizację celów RDW i DP.

Rekomendacje PWP działań w sektorach związanych z gospodarowaniem wodami.

133. W sektorze rolnictwa:

- opracowanie dokumentu o charakterze strategii gospodarowania wodą dla obszarów wiejskich, będącego uszczegółowieniem i uzupełnieniem PWP, określającego priorytety gospodarowania wodami dla celów rolniczych z uwzględnieniem rybactwa (w kontekście wdrażania RDW, Dyrektywy Powodziowej oraz innych środowiskowych dyrektyw UE). Ten dokument powinien określać priorytety wydatkowania środków będących w dyspozycji PROW, formułować klarowne wytyczne realizacji tych priorytetów oraz określać zasady stworzenia skutecznego mechanizmu kontroli merytorycznej wydatkowania środków z PROW i środków z RPO w odniesieniu do projektów realizowanych w krajobrazie rolniczym,
- dla powstrzymania odpływu i zwiększenia retencji glebowej potrzebna jest modernizacja melioracyjnych systemów odwadniających – zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące umożliwiające sterowanie odpływem. Systemy melioracyjne o szczególnie niskiej efektywności ekonomicznej, przy braku znaczenia społeczno-gospodarczego, powinny być stopniowo likwidowane, co może być połączone z wykupami gruntów lub stosowaniem zachęt finansowych w lokalizacjach kluczowych dla zwiększania naturalnej retencji,
- przywrócenie procesów torfotwórczych jest działaniem na rzecz ochrony klimatu, a wzrost różnorodności biologicznej zrenaturyzowanych ekosystemów dopełnia listę korzyści wynikających ze zmiany podejścia do melioracji,
- utworzenie, w ramach weryfikacji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich” (PROW), pakietu wodno-środowiskowego, ukierunkowanego na promocję: zatrzymywania wody w sieciach melioracji szczegółowych, tworzenia pasów zadrzewień i roślinności naturalnej wzdłuż cieków, poprawiającej jakość wód oraz warunki bytowania ryb i zwierząt wodnych, w kontekście narastającego problemu dopływu do wód zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego i konsekwencji zmian klimatu,
- ochrona ekosystemów zależnych od wody powinna zostać zapewniona poprzez konsekwencję w stosowaniu zasady cross-compliance przy dopłatach bezpośrednich, nastawioną w tym wypadku na ochronę oczek wodnych i drobnych bagien śródpolnych, wspartą akcją informacyjną wśród rolników w zakresie ich obowiązków w stosunku do ekosystemów wodno-błotnych przestrzeni rolniczej,

- propagowanie upraw i odmian o niższych wymaganiach wodnych, szczególnie na obszarach o okresowych deficytach wody, oraz propagowanie efektywnych metod nawodnień, przy zwiększonej kontroli poborów wody do nawodnień,
- wykonanie prac studialnych dla analizy i oceny problemu oraz opracowanie zaleceń w zakresie oceny rzeczywistych potrzeb regulacji oraz remontu obiektów i urządzeń cieków zaliczonych do kategorii „ważnych dla rolnictwa”, ochrony przed powodzią gruntów rolnych, oceny realnych możliwości rozwoju nawodnień oraz celowości budowy małej retencji.

134. W sektorze gospodarki morskiej:

- opracowanie i wdrożenie dokumentu o charakterze polityki gospodarowania wodami morskimi, będącego uszczegółowieniem i uzupełnieniem PWP, określającego priorytety gospodarowania tymi wodami w kontekście wdrażania RDW, DP oraz innych środowiskowych dyrektyw UE. Ten dokument powinien w szczególności uwzględniać: wpływ zabudowy hydrotechnicznej realizowanej w ramach ochrony przeciwpowodziowej oraz wpływ transportu wodnego, turystyki i rekreacji na stan wód morskich oraz ekosystemów od tych wód zależnych.

135. W sektorze leśnictwa:

- doskonalenie koordynacji polityki zarządzania zasobami leśnymi z polityką gospodarki wodnej, w sposób zapewniający utrzymanie i zwiększenie usług wodnych świadczonych przez ekosystemy leśne, w szczególności w zakresie poprawy retencyjności zlewni,
- wspieranie zalesień w miejscach, gdzie odgrywają kluczową rolę dla poprawy retencyjności zlewni, kształtowania odpływu oraz poprawy stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- ochrona i odtwarzanie zniszczonych lasów w górnych partiach zlewni rzecznych,
- realizowanie kompleksowych i spójnych programów zwiększania retencji wodnej w nadleśnictwach odczuwających braki wody, integrujących analizy hydrologiczne i ekologiczne,
- wspieranie działań na rzecz ograniczania spływu powierzchniowego i zwiększania naturalnej retencji w lasach – zapewnienie trwałości istnienia i odtwarzanie torfowisk, zabagnień i źródeł oraz naturalnych (nieregulowanych) cieków, likwidacja systemów odwadniających w leśnych i nieleśnych systemach mokradłowych, realizacja w lasach małej retencji, wspomagającej odtwarzanie naturalnych warunków wodnych i zwiększanie zasobów rozkładającego się drewna,
- weryfikacja gospodarki w lasach wodochronnych, polegająca na zaniechaniu uproduktywnienia ekosystemów mokradłowych, przebudowie monokultur w kierunku wielogatunkowych drzewostanów dopasowanych do siedliska, fitomelioracji oraz przeciwdziałaniu sukcesji drzew i krzewów w ekosystemach mokradłowych wymagających ochrony czynnej.

136. W gospodarce komunalnej:

- wobec pojawiających się lokalnych deficytów wody pilnym zadaniem jest ograniczenie strat w sieciach wodociągowych – modernizacja starych sieci oraz likwidacja wycieków i nielegalnych poborów wody. Należy dążyć do wyposażenia

wszystkich użytkowników sieci wodociągowych w wodomierze, a w naliczaniu opłat za wodę i za odprowadzenie ścieków – wzmocnić rolę kosztów środowiskowych i zasobowych. Ograniczeniu zużycia wody mogą służyć kampanie propagujące oszczędzanie wody wśród różnych użytkowników, w tym gospodarstw domowych,

- opracowanie prognoz / scenariuszy potencjalnych skażeń wody jako części zlewniowych programów ochrony wód oraz opracowanie planów awaryjnego zaopatrzenia ludności w wodę,
- opracowanie metodyki dla oceny możliwości i określania warunków wykorzystania zasobów wód podziemnych do zaopatrzenia ludności wobec wystąpienia skrajnej suszy i sytuacji kryzysowych.

137. W sektorze przemysłowym i w transporcie:

- kluczowym mechanizmem racjonalności użytkowania zasobów wodnych przez przemysł wydaje się być wdrożenie zasady pełnego zwrotu usług wodnych. Wymusi to wdrażanie wodo- i energooszczędnych technologii, w tym systemów recykulacyjnych. Z uwagi na wzrost temperatur powietrza i wody oraz okresowe spadki przepływów w rzekach największe wyzwania stoją przed energetyką ciepłą,
- rozwój energetyki opartej na węglu brunatnym wymaga opracowania i wdrożenia pakietu kompleksowych działań dla ograniczenia skutków środowiskowych odwadniania kopalń odkrywkowych i rekultywacji terenów pogórnich, podobne działania powinny towarzyszyć procesowi likwidacji kopalń,
- propagowana w ostatnich latach w Polsce energetyka oparta na spalaniu biomasy może pogłębiać lokalne niedobory wody, jeśli uprawy wodochłonnych roślin energetycznych zostaną zlokalizowane na terenach cierpiących na okresowe deficyty wody,
- w odniesieniu do energetyki wodnej istnieje pilna potrzeba opracowania planu rozwoju tej branży, uwzględniającego obecne i prognozowane warunki hydrologiczne, prognozowane potrzeby innych użytkowników, ograniczenia przyrodnicze oraz zawierającego zarówno kryteria, jak i zalecenia lokalizacyjne. Do opracowania tego planu konieczne jest powołanie międzyresortowego zespołu obejmującego Ministerstwa: Środowiska, Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Gospodarki, z udziałem odpowiedniej reprezentacji podmiotów zainteresowanych, w tym także organizacji rybackich i wędkarskich oraz ekologicznych. Zakaz budowy nowych elektrowni wodnych (i innych barier poprzecznych w korycie) powinien dotyczyć tych rzek, które mają kluczowe znaczenie dla zachowania i restytucji ryb dwuśrodowiskowych. Pilne opracowanie i wdrożenie środowiskowych standardów w energetyce wodnej będzie służyć ograniczeniu negatywnego oddziaływania hydroelektrowni na stan wód powierzchniowych i ekosystemów wodnych,
- osiągnięcie dobrego stanu rzek i potoków będzie wymagało ograniczenia wydobywania kruszywa z koryt i dolin rzecznych,
- budowa i modernizacja dróg wodnych wymaga pilnej oceny pod kątem prognozowanych warunków hydrologicznych i morfologicznych. Zestawienie prognozowanych warunków środowiskowych żeglugi z rzetelnymi analizami ekonomicznymi powinno wskazać, czy i które drogi wodne mają szansę na

włączenie w sieć wysokotorowych dróg europejskich oraz gdzie należy skoncentrować środki,

- wody oraz ich walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe stanowią dobrą podstawę rozwoju wodnych szlaków turystycznych oraz rozwoju turystyki i rekreacji, jakkolwiek również ten kierunek wymaga analiz z punktu widzenia oddziaływania na środowisko.

138. W sektorze rybackim:

- praktycznie nie da się osiągnąć dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych bez zmian w systemie zarządzania – oddzielenia rybactwa śródlądowego od akwakultury i usytuowania go w resorcie gospodarki wodnej. W tym celu potrzebna jest nowelizacja prawa – podporządkowanie gospodarowania zasobami ichtiofauny na wodach publicznych celom RDW poprzez stosowne zapisy w Prawie wodnym i zmianę Ustawy o rybactwie śródlądowym,
- ograniczenie presji rybackiej i wędkarskiej oraz zrównoważone użytkowanie zasobów ichtiofauny można osiągnąć poprzez wprowadzenie limitów połowowych, promocję łowisk typu „nie zabijaj” oraz przekierowywanie presji na łowiska na obiektach stawowych. Zmianie muszą ulec kryteria konkursów na oddawanie w użytkowanie obwodów rybackich, w kierunku preferowania działań na rzecz przywracania naturalnych warunków życia i rozrodu ryb (dobrego stanu wód), a ograniczenia wielkości i wartości zarybień gospodarczych,
- zakaz wprowadzania gatunków obcych do wód otwartych wymaga lepszego egzekwowania.

Działania związane z realizacją zadań studialnych i inwestycyjnych

139. Plan działań obejmuje:

- bieżące zadania związane z zachowaniem bezpieczeństwa i modernizacją istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej, po dokonaniu oceny funkcjonalnej i stanu technicznego,
- zadania inwestycyjne, które wynikają z planów gospodarowania wodami i planów zarządzania ryzykiem powodziowym, zobowiązań wynikających z dyrektywy ściekowej oraz innych zobowiązań akcesyjnych i programów rzeczowych spełniających wymagania zrównoważonego rozwoju.

140. Zadania inwestycyjne i modernizacyjne powinny spełniać następujące warunki:

- powinny realizować cele PWP lub przynajmniej nie stanowić istotnej przeszkody dla ich osiągnięcia oraz stanowić element planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planów gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy,
- powinny wykazywać racjonalność ekonomiczną, zapewniając efektywność wydatkowania środków publicznych, dotyczy to głównie zdolności utrzymania inwestycji w dobrym stanie funkcjonalnym i technicznym,
- koszty inwestycji i ich utrzymania powinny być określone z uwzględnieniem kosztów zasobowych i środowiskowych oraz ukierunkowane na dążenie do samofinansowania (odciążenie budżetu państwa),
- skumulowany efekt działań w skali dorzecza powinien sprzyjać poprawie stanu wód, w przypadku konieczności podjęcia przedsięwzięć zagrażających

osiągnięciu celów środowiskowych RDW należy uwzględnić działanie kompensacyjne lub ograniczające ich szkodliwy wpływ w skali zlewni,

- uwzględnienie zasady kompleksowego podejścia w skali zlewni i wg najlepszych dostępnych technik i technologii przy rozwiązywaniu problemów.

141. Prace studialne, przedprojektowe i projektowe przygotowujące inwestycje i modernizacje obiektów gospodarki wodnej według powyższych zasad powinny w szczególności dotyczyć rozwiązania poniższych problemów:

- niezawodne zaopatrzenie ludności w wodę uwzględniające dostępność zasobów wodnych oraz ich stan jakościowy i ilościowy,
- zaopatrzenie w wodę przemysłu w kontekście stanu istniejącego i wzrostu wymagań dotyczących oszczędności i ochrony wód, dostępności zasobów wodnych oraz ich stanu jakościowego i ilościowego,
- zrationalizowanie systemów nawodnień i odwodnień w rolnictwie (ograniczanie zagrożenia suszą),
- renaturalizacja warunków wodnych w lasach i odtworzenie naturalnego uwodnienia leśnych siedlisk od wody zależnych, dla poprawy zarówno warunków wzrostu drzewostanów, jak i stanu śródleśnych ekosystemów wodnych i bagiennych,
- ograniczanie ryzyka powodziowego i obniżanie negatywnych skutków powodzi, z uwzględnieniem innych metod działań na terenach górskich i podgórskich oraz nizinnych (w tym na obszarach depresyjnych) i ujściowych, a także w aglomeracjach i obszarach intensywnej urbanizacji,
- udrożnienie cieków dla migracji organizmów wodnych, w tym budowy urządzeń służących migracji tych organizmów oraz likwidacji budowli niespełniających swoich funkcji,
- zapewnienie bezpieczeństwa starzejącym się budowiom hydrotechnicznym poprzez ich remonty i modernizację,
- odpowiednie wykorzystanie istniejących dróg wodnych,
- ocena skutków wykorzystania wody i zagrożenia jej jakości, związanych z rozwojem energetyki odnawialnej z różnych źródeł,
- zwiększanie zdolności retencyjnych zlewni rzecznych, ze szczególnym uwzględnieniem odtwarzania retencji naturalnej,
- odtwarzanie i rewitalizacja zdegradowanych dolin i koryt rzecznych, oparta na ocenie funkcjonalności i ekonomicznej efektywności budowli i urządzeń wodnych negatywnie oddziałujących na morfologię koryt rzek oraz ograniczających naturalną retencję ich dolin,
- problemy gospodarowania wodami granicznymi wynikające z umów międzynarodowych,
- problemy turystycznego i rekreacyjnego wykorzystania wód.

Tabela 7.3. Działania planowane do realizacji do 2016 r.

Działania planowane do realizacji do 2016	
3.1	<p>Prace studialne, przedprojektowe i projektowe oraz działania legislacyjne, organizacyjne i inwestycyjne służące osiągnięciu/utrzymaniu dobrego stanu/potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie powierzchniowego spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych poprzez realizację programów takich jak: „Ekotony dla redukcji zanieczyszczeń obszarowych – EKOROB”. 2. Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego, poprzez realizację programów takich jak: „Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk”. 3. Określenie zasad planowania gospodarowania wodami na obszarach NATURA 2000, poprzez realizację inwestycji takich jak: „Warunki zarządzania obszarem dorzecza i ochroną różnorodności biologicznej dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów cennych przyrodniczo na przykładzie zlewni Czarnej Orawy”. 4. Realizacja „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, z uwzględnieniem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG we wszystkich aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z terminami wynikającymi z Traktatu Akcesyjnego, ▪ kontynuacji wsparcia Międzyresortowego Zespołu ds. KPOŚK, celem terminowej i prawidłowej realizacji programu, ▪ ujęcia w inwestycjach realizowanych w ramach KPOŚK, zagadnień dotyczących zagospodarowania osadów ściekowych, w powiązaniu z planami gospodarowania odpadami . 5. „Przygotowanie Krajowego Programu Retencjonowania Wód”. 6. Wspieranie podejmowania działań renaturyzacyjnych takich jak: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000, ▪ Odbudowa fauny i flory rzeki Czarnej Staszowskiej, w tym przebudowa niektórych budowli hydrotechnicznych w celu udrożnienia ich dla organizmów wodnych, ▪ Przywrócenia drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Biała Tarnowska, ▪ Przywrócenia drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Wisłoka, ▪ Przywracanie dobrego stanu zdegradowanych ekosystemów od wód zależnych, ▪ Utworzenie pakietu wodnośrodowiskowego w ramach weryfikacji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich”. 7. Usprawnienie systemu edukacji w zakresie gospodarowania wodami m.in. poprzez organizację ogólnopolskich kampanii informacyjno – edukacyjnych na rzecz ochrony wody i środowiska wodnego.
3.2	<p>Prace studialne przedprojektowe i projektowe przygotowujące inwestycje i modernizacje obiektów z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, zawarte w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, w regionalnych programach operacyjnych i inne wskazane na podstawie wyznaczonych obszarów problemowych w ochronie przeciwpowodziowej o znaczeniu krajowym, w tym obszarów decydujących o kształtowaniu się fali powodziowej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Górna Odra, szczególnie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kotlina Raciborska poprzez budowę zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny, ▪ Kotlina Kłodzka poprzez poprawę ochrony przeciwpowodziowej, ▪ Nysa Kłodzka od zbiornika Nysa do ujścia do Odry poprzez modernizację zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz zwiększenie możliwości odpływu wód powodziowych szczególnie w okolicy Lewina Brzeskiego, ▪ Aglomeracja wrocławska poprzez modernizację Wrocławskiego Węzła Wodnego, w tym m.in. modernizację obiektów hydrotechnicznych oraz wałów przeciwpowodziowych i brzegów Odry oraz budowę przelewu do rzeki Widawy. 8. Środkowa i Dolna Odra, szczególnie w kontekście prowadzenia akcji lodołamania i poprawy odpływu wód powodziowych poprzez prowadzenie prac utrzymaniowych oraz odbudowę

	<p>i modernizację zabudowy regulacyjnej w celu likwidacji miejsc limitujących pracę lodołamaczy - przystosowanie do III klasy drogi wodnej.</p> <p>9. Górna Wisła w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uporządkowanie gospodarki wodnej zespołu zbiorników Przeczyce, Kuźnica Warężyńska i Pogoria oraz modernizacja obiektów przeciwpowodziowych doliny Przemszy, ▪ Budowa zbiornika wodnego Kąty-Myscowa na Wisloce. <p>10. Środkowa Wisła, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa bezpieczeństwa powodziowego Doliny Wisły od Płocka do Torunia poprzez ekologiczne bezpieczeństwo stopnia wodnego we Włocławku i poprawę bezpieczeństwa powodziowego zbiornika włocławskiego, ▪ Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w ujściowym odcinku Bugu poprzez remont zapór bocznych, umocnienie brzegów oraz udrożnienie zamulonego koryta w rejonie ujścia Bugu do Jeziora Zegrzyńskiego. <p>11. Dolna Wisła, szczególnie Żuławy Wiślane poprzez kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe.</p>
3.3	Realizacja zadań inwestycyjnych uwzględnionych w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, w regionalnych programach operacyjnych, wynikających z „Programu dla Odry-2006” i innych wymienionych w punkcie 3.1 oraz 3.2, a także rekonstrukcja Kanału Augustowskiego.
3.4	Realizacja zadań inwestycyjnych określonych w innych programach inwestycyjnych, które przejdą kolejno: procedurę ich zatwierdzenia z uwzględnieniem obowiązkowej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a następnie indywidualną procedurę administracyjną w tym w „Programie ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” oraz „Programie dla Wisły do 2030 roku”.
3.5	Uzupełnienie programowania rzeczowego zadań do realizacji do 2016 r. na podstawie planów gospodarowania wodami, projektów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i prawnej ochrony obszarowej, w tym obszarów ochronnych wód głównych zbiorników wód podziemnych.
3.6	Weryfikacja, pod kątem obecnych wymagań, zadań planowanych do realizacji po 2016 r., zawartych w istniejących programach krajowych i regionalnych
3.7	Zakończenie zaawansowanych zadań inwestycyjnych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zbiornik Świnna Poręba ▪ stopień wodny Malczyce
3.8	Ograniczenie nadzwyczajnych zagrożeń technicznych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa bezpieczeństwa powodziowego Doliny Wisły od Włocławka do Torunia poprzez realizację projektu zabezpieczenia stopnia wodnego we Włocławku przed katastrofą budowlaną poprzez podniesienie poziomu dolnej wody, spójnego z działaniem: „Ekologiczne bezpieczeństwo stopnia wodnego we Włocławku”, ▪ zabezpieczenie pozostałych budowli hydrotechnicznych zagrażających i mogących zagrażać bezpieczeństwu zgodnie z raportami GUNB oraz OTKZ IMGW”.
3.9	Prace studialne, przedprojektowe i projektowe przygotowujące inwestycje i modernizacje obiektów związanych z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych do celów prowadzenia akcji lodołamania oraz do celów żeglugi śródlądowej i turystyki wodnej, zawarte w PO Infrastruktura i Środowisko i w wojewódzkich programach operacyjnych i inne z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Modernizacja śluz i jazów odrzańskich na odcinku Odry skanalizowanej i Kanale Gliwickim oraz odbudowa zabudowy regulacyjnej na Odrze swobodnie płynącej, ▪ Modernizacja stopnia wodnego Brzeg Dolny, ▪ Modernizacja stopnia wodnego Chróstyce, ▪ Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinku od Jezioro Drużno-Miłomłyn, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki, ▪ Pętla Żuławska, ▪ Opracowanie „Programu modernizacji infrastruktury śródlądowych dróg wodnych” oraz „Strategii modernizacji infrastruktury śródlądowych dróg wodnych”,

	▪ Opracowanie programu „Koncepcja rewitalizacji połączenia Wisła-Odra na II klasę drogi wodnej”, w tym do celów turystycznych.

VI.2.4 Wskaźniki realizacji PWP

142. Zmniejszenie poboru wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wg źródeł poboru [hm³].
143. Zmniejszenie ilości ścieków przemysłowych i komunalnych odpowiadanych do wód lub do ziemi [hm³].
144. Zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzanych po oczyszczaniu do wód lub do ziemi [tys. ton/rok]: BZT5, ChZT, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny.
145. Zmniejszeniem ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych z obszaru Polski do Morza Bałtyckiego [tys. ton/rok]: BZT5, ChZTCr, chlorki, siarczany, zawiesina ogólna, azot ogólny, fosfor ogólny, żelazo mangan, cynk, kadm, miedź ołów, fenole lotne.
146. Poprawa stanu wód w klasyfikacji jakości wód w monitoringu diagnostycznym [ilość punktów pomiarowych]: ogółem, I klasa, II klasa, III klasa, IV klasa, V klasa.
147. Poprawa stanu wód podziemnych wg wyniku monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych w sieci krajowej (Polska ogółem [ilość stanowisk badawczych z poborem prób]):
 - Klasa I (bardzo dobrej) [% stanowisk badawczych],
 - Klasa II (dobrej) [% stanowisk badawczych],
 - Klasa III (zadowalającej) [% stanowisk badawczych],
 - Klasa IV (niezadowalającej) [% stanowisk badawczych],
 - Klasa V (złej) [% stanowisk badawczych].
148. Liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej.
149. Liczba oczyszczalni ścieków spełniających wymagane standardy oczyszczania ścieków.
150. Liczba inwestycji w ochronie przeciwpowodziowej.
151. Liczba obiektów małej retencji.

VI.2.5 Ramy finansowe PWP

152. Biorąc pod uwagę kierunki inwestowania w gospodarce wodnej, zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa”, przewiduje się, że nakłady potrzebne na realizację celów PWP w okresie 2010 – 2016 wyniosą około 62 mld zł. Średniorocznie (do roku 2016) będzie wydatkowanych około 8,8 mld zł. Średnioroczna suma środków zaangażowanych we wdrożenie reformy gospodarki wodnej wyniesie około 1, 5 % nakładów na gospodarkę wodną.
153. Przewiduje się, że struktura nakładów na gospodarkę wodną na lata 2010 – 2016, ze względu na źródło ich pochodzenia, będzie następująca:

Źródło pochodzenia	Nakłady w % na lata						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Środki prywatne	20	25	30	35	40	45	50
Środki publiczne, w tym:	80	75	70	65	60	55	50
- środki jednostek samorządu	8	10	10	5	5	10	15
- środki NFOŚiGW oraz wfośigw	35	25	25	20	20	10	15
- budżet państwa	20	20	20	10	10	10	10
- środki zagraniczne	17	20	20	30	25	25	10

154. Zakłada się, że w roku 2020 nakłady na gospodarkę wodną w 60 % pochodzą będą ze środków prywatnych, natomiast w roku 2030 w 70 %.
155. Realizacja reformy gospodarki wodnej umożliwi w latach 2017 – 2030 zwiększenie nakładów na tę dziedzinę gospodarki i finansowanie na te lata wyniesie około 125 mld zł.

VI.2.6 Zagrożenia i kontrola wdrożenia PWP

156. Ze względu na formułowanie bieżącej oceny postępu realizacji planu wdrażania PWP istotne jest poddanie kontroli głównych jej elementów, tj.:
- reformy zarządzania zasobami wodnymi,
 - wdrażania dyrektyw UE,
 - zasad realizacji i przygotowania inwestycji oddziałujących na zasoby wodne oraz poziomu wykorzystania środków UE.
157. Podstawą oceny reformy zarządzania powinien być szczegółowy plan działań wraz z harmonogramem. Ponieważ działania mają charakter procesu i są współzależne, niezbędna jest ich bieżąca i okresowa ocena. Jej elementem powinna być ocena spójności działań oraz standardy wdrażanych rozwiązań.
158. Kontrola wdrożenia dyrektyw UE powinna dotyczyć postępu wdrożenia działań merytorycznych oraz terminów ich realizacji.
159. Reforma systemu gospodarowania wodami, wprowadzona równolegle z realizacją dużego i złożonego pakietu działań wynikających z terminowego wdrożenia dyrektyw UE, stanowi dodatkowe zagrożenie.
160. W obszarze zadań inwestycyjnych także występują opóźnienia, wywołane głównie brakiem środków na przygotowanie dokumentacji i wydłużeniem procedur administracyjnych.
161. Ważnym kryterium kontroli będzie poprawnie budowany i realizowany plan finansowy wszystkich działań związanych z wdrażaniem PWP.
162. Należy także zaznaczyć, że istotnym elementem podlegającym kontroli będzie weryfikacja postępu budowy procesu wsparcia społecznego dla wdrożenia PWP, poprzez realizację określonego w PWP pakietu zadań.

VIII Załączniki

Załącznik 1. Diagnoza aktualnego stanu gospodarki wodnej

Załącznik 2. Reforma gospodarki wodnej

Załącznik 3. Harmonogram działań związanych z wdrożeniem dyrektyw UE